

Stop op i tide

Lise Vinther fortsatte med at arbejde efter nogle voldsomme overfald – indtil hun år efter fik diagnosen PTSD. Den slags tilfælde kan undgås, hvis ledelsen tager udgangspunkt i den enkelte og anerkender medarbejderens oplevelse af situationen helt uden forbehold

20
15

20/2015

16. OKTOBER

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Maria Rørbæk, mri@sl.dk
Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 21/2015, der udkommer den 30. oktober, er mandag den 19. oktober kl. 12. Deadline for stillingsannoncer til 22/2015 er den 2. november kl. 12. For tekstsideannoncer er deadline til 22/2015 onsdag den 28. oktober.

Redaktionen af 20/2015 er afsluttet den 7.10.2015

Abonnement

Abonnementspris 2015:
969,00 kr. inkl. moms (24 numre)
Løssalg: 48,00 kr. + porto

Oplag

43.445 i perioden
1.7.13-30.6.14

Produktion

Datagraf Communications A/S, Aarhus

Forsidefoto

Nils Lund Pedersen

KOMMENTAR

Regeringen har afsat 1,7 mia. kr. til forhandlingerne – og nogle af de penge skal øremærkes til handicapområdet

Finanslovsforslaget rammer handicapområdet

Af Marie Sonne
Forbunds næstformand

FOTO: VIBEKE TOFT

Finansloven 2016 forhandles i disse dage på Christiansborg, efter at regeringens finanslovsforslag blev fremlagt sidst i september. Regeringen lægger op til at prioritere sundhed og ældre, mens der ikke tilføres flere midler til mennesker med handicap.

Faktisk bliver der samlet set færre penge til handicapområdet. For gennem det såkaldte omprioriteringsbidrag pålægges kommunerne nemlig at barbere deres budgetter med én pct. og sende pengene retur til statskassen. En del af de penge, kommunerne skal spare, vil altså ryge fra handicapområdet. Derefter skal pengene bruges på at finansiere regeringens andre prioriteter, som fx er stigende medicinpriser og nedsættelse af afgifter til erhvervslivet.

Regeringens finanslovsforslag viser tydeligt, hvad regeringen opfatter som kernevelværd – altså den helt centrale velværd. Og det er desværre ikke handicapområdet. To andre områder har det største fokus; nemlig sundhedsområdet og ældreområdet. Også vigtige områder, men jeg opfatter selvfølgelig handicapområdet som en helt central del af kernevelværdien. At skabe velværd for de borgere, der har aller mest brug for hjælp fra fællesskabet, fordi de har få eller ingen muligheder for selvforsørgelse – dét er kernevelværd i min optik.

Med det her finanslovsforslag bliver der færre midler til at yde den socialpædagogiske kvalitet, vi ved, er helt afgørende for at levere resultater for og med mennesker med handicap. Når der er nedskæringer, så betyder det, at vores medlemmer får ringere mulighed for at folde den socialpædagogiske faglighed ud og sætte fokus på mennesket, vi arbejder med.

Regeringen lægger også op til store besparelser på uddannelsesområdet. Pædagoguddannelsen ser ikke ud til at gå fri, eftersom regeringen foreslår, at alle uddannelsesinstitutioner skal spare to pct. om året de næste fire år. I forvejen er timetallet på pædagoguddannelsen ikke imponerende, og jeg kan godt frygte, at besparelserne vil gå hårdt ud over kvaliteten.

Forhandlingerne pågår, mens disse linjer skrives, og derfor både håber og forventer jeg fortsat, at Dansk Folkeparti går til forhandlingsbordet og sikrer handicapområdet, som partiet flere gange tidligere har meldt ud, at det gerne vil. Regeringen har afsat 1,7 mia. kr. til forhandlingerne – og nogle af de penge skal øremærkes til handicapområdet.

INDHOLD

04

ILLUSTRATION: RASMUS MEISLER / SPILD AF TID

04 PTSD

Drop standardmodellerne, tag udgangspunkt i den enkelte – og anerkend medarbejderens oplevelse af situationen helt uden forbehold. Sådan lyder flere eksperters bud på, hvad der er afgørende, hvis man skal forebygge, at medarbejdere udvikler PTSD efter en traumatisk oplevelse. Samtidig bør omgivelserne – både på jobbet og privat – være opmærksomme på, at man godt kan gå rundt med PTSD uden selv at være klar over det – måske fordi man har vænnet sig til vold og trusler i arbejdslivet. Læs også om Lise Vinther og Laila, som begge lever med PTSD – og bl.a. efterlyser ordentlige normeringer, konsekvent ledelse og øget støtte til PTSD-ramte

04 Oplevelsen er aldrig en bagatel**07 Jeg følte mig som en spedalsk****08 Bare ledelsen havde lyttet til mig****10 Mørketal kaster skygge****13 SOCIALPÆDAGOGISK STØTTE**
Udviklingshæmmet fik ret til ferie**14 PSYKIATRI**

Hvad er det, der kendetegner socialpædagogers arbejde og kompetencer på psykiatriområdet? Og hvordan kan socialpædagogerne markere sig som faggruppe over for det psykiatrisprog, der dominerer feltet? Det var et par af de grundlæggende spørgsmål på den 'Identitetskonference', Socialpædagogerne afholdt for medlemmer inden for rets-, behandlings- og socialpsykiatrien samt det somatiske område. Konference var samtidig søsætningen af et nyt fagligt selskab på psykiatriområdet

14 Handlingslammet af psykiatrisproget**17 Brug for bæredygtig socialpædagogik****19 Første faglige selskab er født****21 FORMANDSVALG**
LO-kandidat: Synlighed og fusion**22 FREMTIDEN**

Jo mere isoleret den enkelte bliver i sit arbejde og sin hverdag i den teknologiske fremtid, jo mere værdifuld bliver menneskelige relationer, og der ligger derfor nye job til socialpædagoger med at få mange mennesker til at være sammen i forpligtende fællesskaber. Sådan lød det fra en fremtidsforsker på Kreds Storkøbenhavns konference om 'Fremtidens socialpædagog'

22 Softwaren sidder i socialpædagogernes hoveder**25 KREDSGENERALFORSAMLINGER**
Bornholm, Lillebælt og Storstrøm**29 ARBEJDSMILJØ**
Udbændthed kan føre til depression**30 FAMILIEPLEJERE**
Pensionsordning på vej**30 ANBRAGTE**
Ny film om livet på døgninstitutioner**31 FLYGTNINGE**
Uledsagede børn en særlig udfordring**32 LÆSERBREVE****33 BOLIGBYTTE**
Ferie mellem beton og bløde bakker**34 SYNSPUNKT**
Forældre i konflikt – hvad med barnet?

PTSD

Udgangspunktet skal altid være, at når en person eller en gruppe har oplevet noget som farligt og voldsomt, så skal den oplevelse anerkendes uden forbehold. Den der med at sige, at det var jo ikke så slemt, du er jo blevet god igen, den dur altså ikke

Peder Skov, ledende overlæge, Arbejdsmedicinsk Afdeling, Holbæk Sygehus

Oplevelsen er aldrig en bagatel

Drop standardmodellerne, tag udgangspunkt i den enkelte – og anerkend medarbejderens oplevelse af situationen helt uden forbehold. Sådan lyder flere eksperter på, hvad der er afgørende, hvis man skal forebygge, at medarbejdere udvikler PTSD efter en traumatisk oplevelse

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Illustration: Rasmus Meisler / Spild af Tid

Når en medarbejder bliver slået, sparket, truet eller i værste fald overfaldet, har de fleste arbejdspladser et beredskab, der træder i kraft med det samme. Først og fremmest skal de involverede medarbejdere sikres hurtig adgang til psykisk førstehjælp. Der skal arrangeres debriefing og psykologsamtaler – og efterfølgende supervision. Det handler om at sikre, at medarbejderne ikke bliver psykisk belastet af det, der er sket – og om at forebygge, at det sker igen.

Men selvom mange arbejdspladser har faste retningslinjer og procedurer for forebyggelse og håndtering af vold, trusler og konflikter, er det ikke altid nok. Et stigende antal socialpædagoger bliver nemlig så psykisk belastede af deres arbejde, at de udvikler PTSD eller andre belastningstilstande.

– De mennesker, der rammes af voldsomme hændelser i jobbet, bliver ikke kun ramt på psyken. De bliver også ramt hårdt på deres faglighed. Og her er det vigtigt at få vendt billedet af, at man frygter at fremstå som uprofessionel, hvis man giver udtryk for, at man har brug for hjælp, eller at man ikke magter en given situation. Vi skal helt væk fra ideen om, at man er supermand og kan klare en stor grad af belastninger i jobbet. Og der

har arbejdspladsen et stort ansvar for at forebygge, at traumet sætter sig fast, siger chefpsykolog i Psykiatrifonden Michael Danielsen.

Snak uden forbehold

På mange arbejdspladser er der faste procedurer for, hvad der sker umiddelbart efter, at en kollega har været udsat for en voldsom oplevelse som fx et overfald eller en trussel. Og ved at give samtalen høj prioritet, kan man tage mange ting i opløbet – hvis man vel at mærke ved, hvad man gør, fortæller Peter Skov, der er ledende overlæge på Arbejdsmedicinsk Afdeling på Holbæk Sygehus.

– En snak med en god kollega, man har tillid til, eller en samtale med en, der er særligt uddannet til at håndtere den slags episoder, kan hjælpe rigtig meget. Men det er helt afgørende, at den ramte medarbejder tydeligt føler, at vedkommendes oplevelse bliver anerkendt. Den gode snak handler om, at man får valideret sin oplevelse, siger han.

Især er ledelsens opbakning afgørende, hvis man vil sikre, at medarbejderne ikke på lang sigt belastes psykisk af arbejdet.

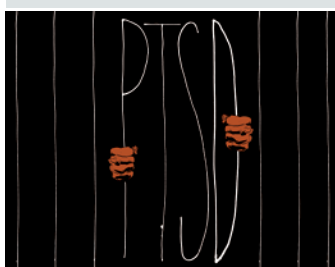
– Når man som medarbejder bliver udsat for et traume, har man et stort behov for at mærke, at ledelsen bekræfter ens oplevelse – også selvom de måske ikke synes, det er noget særligt voldsomt, man har været udsat for. Det må aldrig bagatelliseres. Udgangspunktet skal altid være, at når en person eller en gruppe har oplevet noget som farligt og voldsomt, så skal den oplevelse anerkendes uden forbehold. Den der med at sige, at det var jo ikke så slemt, du er jo blevet god igen, den dur altså ikke, siger Peder Skov.

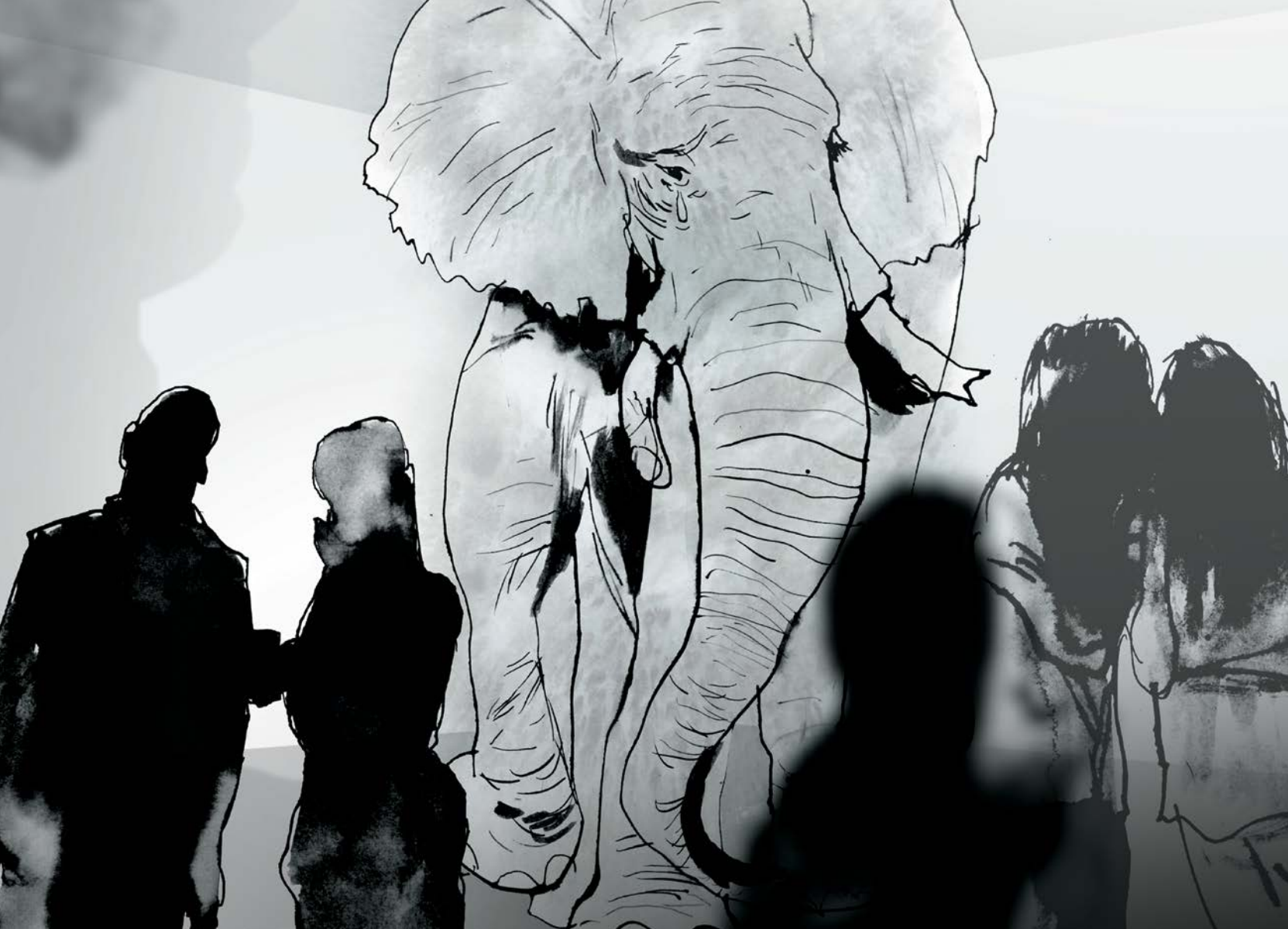
Udgangspunkt i den enkelte

For de fleste mennesker vil en traumatisk oplevelse i første omgang føre til en reaktion, hvor man bliver rystet, chokeret og har brug for støtte og rådgivning umiddelbart efter oplevelsen. Men selvom mange fra naturen er udstyret med et

Tema om PTSD

I de to forrige, dette og kommende numre sætter Socialpædagogen fokus på PTSD. Artiklerne samles på socialpaedagogen.dk/tema. Har du input til temaet, så kontakt Tina Løvbom Petersen på tln@sl.dk eller Maria Rørbæk på mrk@sl.dk

beredskab, der gør, at de kommer sig efter selv meget voldsomme oplevelser, er det langt fra alle, som er i stand til at til genetablere den mentale robusthed og tilliden til omgivelserne. Og så er man i risiko for at udvikle PTSD.

– Når man udsættes for voldsomme hændelser, spiller alle de ting, man har med i bagagen, ind på, hvordan man reagerer, og hvordan man får bearbejdet hændelsen. Hvordan er ens generelle mentale helbred? Hvor er man i livet – er der fx børn, der nu har nået en alder, hvor man ændrer syn på tingene? Hvor stort mentalt overskud har man i sit liv, hvordan er ens egen livssituation – det er alt sammen med til at afgøre, i hvilket omfang man er i stand til at lægge episoden fra sig, fortæller Michael Danielsen.

Netop derfor er det så vigtigt, at man altid tager udgangspunkt i den enkelte medarbejder i håndteringen af voldsomme og traumatiske hændelser, supplerer psykolog og ph.d. Lars Peter Andersen fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Herning. Og det glemmer man ofte – selv på de arbejdspladser, hvor der er indført udmærkede retningslinjer og faste procedurer.

– Faren ved fx at benytte sig af en standardiseret debriefingsprocedure er, at det er en skabelon eller en procedure, der anvendes over for den involverede medarbejder uden at tage hensyn til,

hvad vedkommende har brug for, eller hvordan vedkommende reagerer. Man siger jo normalt, at behandlingen skal tage udgangspunkt i klientens behov, at man skal møde klienten der, hvor klienten er – men med en standardmodel for behandling af PTSD er der en risiko for, at man glemmer at tage individuelle hensyn. Og der er jo stor forskel på, hvordan mennesker reagerer, når de udsættes for traumatiske hændelser som vold og trusler, siger Lars Peter Andersen.

Derfor er det heller ikke nødvendigvis den bedste løsning at sende medarbejderen afsted til psykolog, lyder det fra Peder Skov.

– Problemet med at sende en traumeramt medarbejder til psykolog er, at hvis der er tale om en uspecifik behandling, eller man ikke anvender de konkrete, evidensbaserede behandlingsmetoder, der anbefales, så vil denne type samtaleforløb kun have begrænset effekt. Det bliver mere en almindelig snak fremfor en målrettet behandling, der kan forebygge, at vedkommende udvikler PTSD, siger han.

Tag imod professionel støtte

I behandlingen af PTSD er der blandt eksperterne enighed om, at det allervigtigste er at tage den enkelte medarbejders oplevelse alvorligt – og sikre, at vedkommende bliver tilbudt og tager

Vi skal helt væk fra ideen om, at man er supermand og kan klare en stor grad af belastninger i jobbet. Og der har arbejdspladsen et stort ansvar for at forebygge, at traumet sætter sig fast

Michael Danielsen,
chefpsykolog,
Psykiatrifonden

Med en standardmodel for behandling af PTSD er der en risiko for, at man glemmer at tage individuelle hensyn. Og der er jo stor forskel på, hvordan mennesker reagerer, når de udsættes for traumatiske hændelser som vold og trusler

Lars Peter Andersen, psykolog, ph.d., Arbejdsmedicinsk Klinik, Herning

imod den nødvendige professionelle støtte. For med PTSD er der en risiko for, at det udvikler sig til en kronisk tilstand.

– På arbejdspladsen såvel som blandt de pårørende gælder det om at være meget opmærksom på, at den pågældende person ikke kommer ind i en negativ selvforstærkende spiral, hvor det i værste fald ender med, at man måske helt trækker sig fra arbejdslivet – eller livet generelt. Det skal tages i opløbet, fortæller Michael Danielsen.

Men også i det efterfølgende arbejdsliv skal der tages særlige hensyn til den PTSD-ramte.

– Hvis man fortsætter med at arbejde i et felt, hvor der er for mange udløsende faktorer, der hele tiden minder en om det, der skete – så kan det føre hen mod det endelige sammenbrud. Det hænger også sammen med, at man måske gennem en lang periode har været udsat for voldsomme, grænseoverskridende hændelser, siger han.

Derfor handler det i høj grad om, at ledelsen er konsekvent. Hvis man ønsker at beholde den PTSD-ramte medarbejder og sikre, at vedkommende ikke mister tilknytningen til arbejdspladsen eller faget, skal ledelsen resolut sørge for, at den pågældende medarbejder ikke igen udsættes for den samme person, som udløste traumatet.

– Forestil dig hvor hårdt det er, hvis du er begyndt at hele og skal i gang med arbejdet igen, og så møder du den person, der udløste det hele. Selvom du måske har fået at vide, at vedkommende jo ikke mente noget med det, så skal der ikke meget til – måske bare en løftet arm, før det udløser en voldsom reaktion igen. Og den eneste måde at undgå det på er at sikre, at medarbejderen ikke møder den person i sit arbejde. Det er ledelsens ansvar – og en given omplacering skal selvfølgelig opleves som god og ikke som en degradering, siger Peder Skov. ■

Håndtering af vold på arbejdspladsen

På arbejdspladsen bør opfølgningen af traumatiske episoder bestå både af akut hjælp og støtte til de involverede samt hjælp og støtte på længere sigt. Følgende elementer kan indgå:

Under en voldsepisode: Det er vigtigt, at alle ved, hvad de skal gøre – og at man bevarer roen, kommunikerer på en konfliktnedtrappende måde og kommer hinanden til undsætning, hvis det er muligt uden at bringe sig selv i fare. Medarbejderne skal følge instruktionen for håndtering af voldsepisoder og anvende de nødvendige tekniske hjælpemidler som fx alarm- og kaldesystemer.

Psykisk førstehjælp: Dette er første skridt i bearbejdningen af episoden, og det skal hjælpe medarbejderen til at bevare

sin faglighed og sit selvværd. Den psykiske førstehjælp er ikke terapi eller behandling men består af handlinger, der skal vise, at medarbejderen ikke er overladt til sig selv. Det er vigtigt, at kolleger og ledelse undgår at placere skyld for episoden, så den voldsramte ikke bebrejder sig selv.

Opfølgende samtale: Efter en voldsepisode er det en god idé at gennemføre en opfølgende samtale med de medarbejdere, der har været involveret i episoden. Samtalen giver de involverede medarbejdere mulighed for at sætte ord på deres oplevelser og reaktioner i forbindelse med episoden – og hjælper til at kunne rekonstruere episoden.

Støtte på længere sigt: Eftervirkninger fra en alvorlig voldsepisode eller flere mindre

alvorlige voldsepisoder kan strække sig over dage, uger, måneder og i nogle tilfælde år. Arbejdspladsen bør derfor bevare fokus på den voldsramte længe efter, at episoden er sket. Det kan være i form af at stille psykologisk krisehjælp til rådighed, sikre opfølgning i form af møder, løbende støtte og kontakt til den voldsramte – eller praktisk støtte og aflastning til den voldsramte i forhold til arbejdsopgaver.

Anmeldelse af vold: En voldsepisode betragtes som en arbejdsulykke, og derfor har arbejdsgiveren pligt til at anmelde episoden til Arbejdstilsynet, hvis episoden medfører fravær mere end den dag, episoden skete. Arbejdspladsen kan også vælge at anmelde episoden til politiet som en overtrædelse af strafeloven. Hvis man søger om

erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, svie og smerte i henhold til voldsofferloven, skal episoden være anmeldt til politiet inden 72 timer.

Erstatning: Har man været udsat for vold og trusler i forbindelse med sit arbejde, vil der normalt være tale om en arbejdsskade, der er omfattet af arbejdsskadeloven. Medarbejdere, der har været udsat for en voldsepisode i forbindelse med deres arbejde, kan således søge erstatning for tab eller udgifter som følge af episoden.

Evaluering: Efter en voldsepisode bør arbejdsgiveren sørge for, at episoden undersøges, og at virksomhedens plan for forebyggelse analyseres og vurderes.

Læs mere på forebyg vold.dk

Dengang jeg blev overfaldet, var jeg alene på arbejde med en lille praktikant-pige, der indgik i normeringen. Masser af overfald kan forebygges, hvis man er flere på arbejde

Laila

Jeg følte mig som en spedalsk

For 12 år siden blev Laila overfaldet med kniv, da hun passede sit arbejde på en akut-institution. I dag er hun førtidspensionist med diagnosen PTSD. Hendes største bøn er, at der skal sikres ordentlige normeringer og bedre visiteringer

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Illustration: Rasmus Meister / Spild af Tid

De første dage arbejdede Laila videre som om intet var hændt. Godt nok havde en 15-årig dreng presset en kniv mod hendes hals i 20 minutter. Og godt nok havde hun troet, at han ville slå hende ihjel. Men i Lailas selvforståelse, skulle der meget mere til for at slå hende ud.

Det var først, da hun var på vej på arbejde og skulle ned ad en lang trappe, at kroppen sagde stop.

– Om jeg så havde fået en mio. kr. for det, kunne jeg ikke gå ned ad den trappe, siger hun.

I dag er Laila førtidspensionist med diagnosen PTSD, og hun har for altid opgivet at vende tilbage til arbejdet som pædagog, selvom hun med egne ord 'elskede de dumme unger'. Hun har glæder i hverdagen, hvor hun fx finder mening i arbejdet som frivillig, men hun er hele tiden i forhøjet alarmberedskab og bliver meget nemt nervøs.

Når man spørger Laila, hvad der i hendes øjne er allervigtigst at sætte fokus på i forhold til pædagoger og PTSD, lyder svaret: Normeringerne.

– Normeringerne skal være i orden. På min gamle arbejdsplads havde vi engang et ubegrænset vikarbudget, fordi vores unge var så belastede, men det blev ændret på grund af besparelser.

Og dengang jeg blev overfaldet, var jeg alene på arbejde med en lille praktikant-pige, der indgik i normeringen. Masser af overfald kan forebygges, hvis man er flere på arbejde, siger hun.

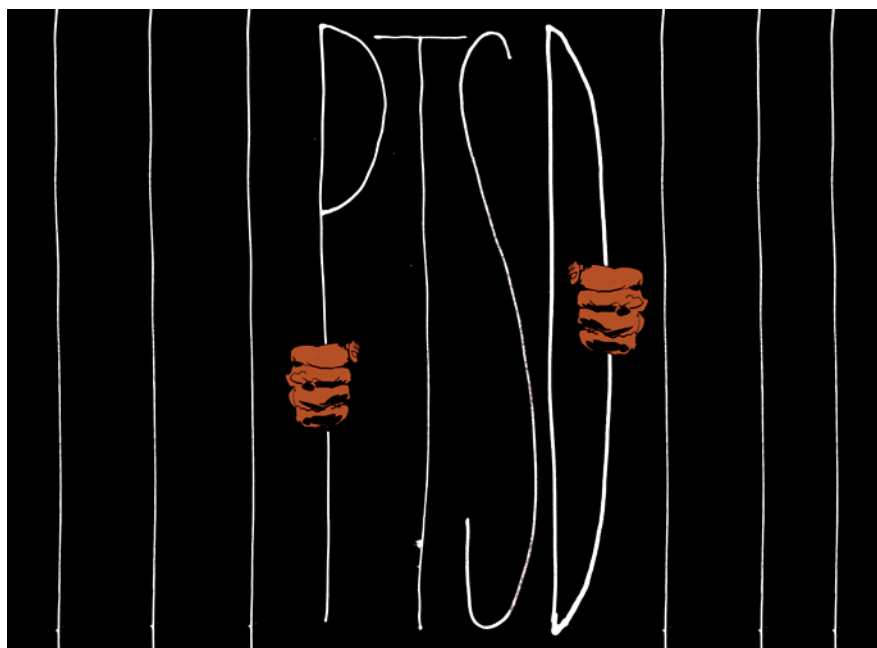
Derudover mener Laila, at der skal være en ordentlig visitering, så mennesker med psykiatriske

diagnoser ikke bliver indskrevet på steder uden de rette kompetencer.

Og så mener hun, at arbejdspladserne på den lange bane skal blive bedre til at tage hånd om kollegaer, der har været udsat for traumatiserende oplevelser.

– I begyndelsen gjorde de det sådan set godt nok, men så snart det stod klart, at jeg ikke kunne komme tilbage og skulle fyres på grund af den lange sygemelding, ophørte kontakten totalt, selvom jeg havde arbejdet der i 19 år. Jeg havde slet ingen kontakt med tidligere kollegaer, og det havde jeg brug for. Jeg følte, at de så mig som en spedalsk. At jeg og min historie repræsenterede noget, som de måske selv var bange for – og som de derfor ikke ville se i øjnene. Når skaden er sket, er det ikke længere nogens problem – ud over, at det er dit eget problem. ■

Laila har ikke ønsket at stå frem med efternavn.

Jeg håber stadig, at jeg får det bedre, så jeg kan få et almindeligt arbejde igen

Lise Vinther

Bare ledelsen havde lyttet til mig

Selvom Lise Vinther fik diagnosen PTSD fortsatte hun sit arbejde med udviklingshæmmede. Først gik det rigtig godt, men flere år efter overfaldet blev alle symptomerne udløst igen

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Nej! Det kan ikke være rigtig! Selvfølgelig skal jeg blive ved med at arbejde med udviklingshæmmede. Jeg elsker det jo! Sådan tænkte Lise Vinther, da lægen på Psykiatrisk Center Midelfart for fire år siden anbefalede, at hun fandt et helt andet job. Hun havde oplevet to voldsomme episoder på det bo- og beskæftigelsestilbud for udviklingshæmmede, hvor hun ellers nød at arbejde. Og nu gav lægen hende diagnosen PTSD.

– Men jeg brændte jo for mit arbejde. Jeg tænkte, at jeg bare ville tilbage, siger Lise Vinther, der først var blevet overfaldet af én beboer og efterfølgende havde overværet en anden gå så meget amok, at fire politibetjente måtte træde til.

Efter aftale med hendes daværende leder blev Lise Vinther flyttet til en anden afdeling, hvor der ikke var nogle udadreagerende beboere, og de næste år gik det godt.

Men efter flere lederskift skulle der igen omstruktureres, og Lise Vinter fik beskeden: Du skal arbejde i et andet hus.

Et hus, hvor hun vidste, at der var en udadreagerende beboer. Hun prøvede at sige fra, men lederen var overbevist om, at det var den rette løsning – og så vendte det hele tilbage.

– Jeg blev simpelt hen hundeanget. Jeg vrælede og vrælede, fortæller Lise Vinther.

Den dag hun blev overfaldet, lagde en høj og stor udviklingshæmmed mand armen om Lise Vinther for derefter at klemme til, så alt luft røg ud

ad hende – mens han samtidig råbte hende ind i hovedet. Og nu blev Lise Vinther angst hver gang nogen råbte.

– Pludselig kunne jeg heller ikke huske noget. Jeg måtte skrive alting ned i min kalender, fortæller hun.

Opbakning fra kollegaer

Lise Vinther måtte sygemeldes, og efter et halvt år blev hun afskediget. I dag er hun på sygedagpenge og i arbejdsprøvning på en skole. Hun er glad for det, men når børnene kommer op at skændes, kommer angsten tilbage, og hun må væk.

– Men jeg håber stadig, at jeg får det bedre, så jeg kan få et almindeligt arbejde igen, siger hun.

Lise Vinther er ikke i tvivl om, hvad der i hendes øjne bør sættes fokus på, når det gælder pædagoger og PTSD:

– Ledelsen skal skisme lytte til deres medarbejdere. Især dem, der har været udsat for sådan noget, som jeg havde. Et halvt år før havde jeg fået bevilget psykologtimer, og alligevel var der ikke noget at gøre. Jeg fik at vide, at jeg skulle flyttes.

Derudover mener Lise Vinther, at der bør være mere støtte til PTSD-ramte, der har mistet deres job.

– Da jeg stadig var ansat, fik jeg god hjælp af Socialpædagogerne, der fx tog med til samtaler med min leder og forhandlede aftrædelsen på plads. Men efter at jeg er blevet afskediget, kunne jeg virkelig godt bruge noget hjælp til at finde ud af, hvad der nu skal ske, for jeg kan slet ikke tænke og handle klart. Det kan man ikke, når man har PTSD, og selvom jeg har en sagsbehandler, er det ikke en, der ved noget om PTSD.

På positivlisten tæller til gengæld, at Lise Vinther stadig har tæt kontakt til de gamle kollegaer, og hun bliver fx inviteret med til sammenskudsgilder.

– Det betyder alt for mig, at kollegaerne stadig er der. Så føler jeg, at jeg er værdsat, siger hun.

Lise Vinther har fået 80.000 kr. i erstatning på grund af overfaldet. ■

PTSD

Hvis man som fx socialpædagog har arbejdet i 20 år med trusler og voldelige hændelser som en del af hverdagen, så sætter det sig jo stille og roligt i en, uden at man nødvendigvis føler, at man ikke kan klare sit arbejde

Lars Peter Andersen, psykolog, ph.d., Arbejdsmedicinsk Klinik, Herning

Mørketal kaster skygge

Man kan godt have PTSD uden selv at være klar over det – måske fordi man har vænnet sig til vold og trusler i arbejdslivet. Derfor er det vigtigt, at omgivelserne reagerer, hvis en kollega eller en pårørende pludselig ændrer adfærd

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Illustration: Rasmus Meisler / Spild af Tid

Det var en kæmpe lettelse at få sat professionelle ord på, hvad der var galt med mig, og hvorfor jeg gik rundt og havde det så dårligt.

'Jeg kunne slet ikke genkende mig selv – jeg var mere hidsig og opfarende end normalt.'

'Jeg er sikker på, at jeg kunne have undgået

mange af de psykiske mén, hvis der var blevet taget hånd om mig med det samme.'

Sådan lyder det bl.a., når PTSD-ramte socialpædagoger sætter ord på deres oplevelser. Fælles for de socialpædagoger med diagnosen PTSD, som Socialpædagogen har talt med, er, at de alle har været udsat for traumatiske oplevelser i forbindelse med deres arbejde – og at de i lang tid slet ikke var opmærksomme på, at de faktisk havde tydelige symptomer på PTSD, posttraumatisk belastningsreaktion.

– Mange af de symptomer, der er på PTSD, kan forveksles med symptomer på stress. Man føler sig mere anspændt og urolig og har svært ved at sove. Så uden at vi – endnu – har konkrete tal på det, er det min klare fornemmelse, at der findes mørketal omkring netop PTSD. For hvis man som fx socialpædagog har arbejdet i 20 år med trusler og voldelige hændelser som en del af hverdagen, så sætter det sig jo stille og roligt i en, uden at man nødvendigvis føler, at man ikke kan klare sit arbejde, siger psykolog og ph.d. Lars Peter Andersen fra Arbejdsmedicinsk Klinik i Herning.

Han er en af forskerne bag et nyt projekt, der undersøger, hvilke helbreds-konsekvenser og psykiske eftervirkninger trusler og vold kan have for de ansatte på længere sigt. Projektet bygger videre på et tidligere forskningsprojekt om årsager og hyppigheder af vold og trusler, hvor mere end 5.000 medarbejdere fra bl.a. specialskoler, psykiatriske afdelinger, ældreplejen og Kriminalforsorgen deltog.

Undersøger risiko for PTSD

I det nye projekt ønsker forskerne at dokumentere, om der er en sammenhæng mellem hvor ofte og hvor voldsomt, man er udsat for vold på sin arbejdsplads – og i hvilket omfang man udvikler lidelser som fx PTSD og depression.

– Vi er ved at indsamle data omkring deltagere fra det tidligere projekt, hvor der også er socialpædagoger iblandt. Vi spørger ind til symp-

Sådan støtter du en kollega med PTSD

- Vær opmærksom på, om en person, som har oplevet noget voldsomt, grundlæggende ændrer adfærd og personlighed eller deltager mindre i fællesskabet.
- Vær opsøgende uden at være anmassende. Sig fx 'Jeg kunne forstille mig, at det er svært – jeg håber, at du er ok, og at du har nogen at tale med om det'.
- Lad ikke nogen være i fred, bare fordi du har hørt fra kollegerne, at vedkommende går til psykolog.

Kilde: Psykiatrifonden.

tomer, medicinforbrug og arbejdspladstilknytning – bl.a. for at afdække, om der er en øget risiko for at udvikle PTSD et eller flere år efter, at man har været udsat for trusler eller vold. Desuden kan vi koble spørgeskemabesvareelserne til offentlige registre, så vi kan undersøge, om dem, der hyppigt er udsat for vold på arbejdspladsen, er mere syge eller oftere må forlade arbejdsmarkedet, siger Lars Peter Andersen.

Netop når det gælder de langsigtede helbreds-konsekvenser kan PTSD ind imellem være en særlig udfordring, fordi det langt fra er unormalt, at man efter en traumatisk oplevelse tolker symptomer og signaler som stress, sorg, angst eller depression – at man med andre ord slet ikke er klar over, at man måske har symptomer på PTSD.

Men spørger man de nærmeste pårørende eller kolleger, vil de typisk have bemærket, at man har forandret sig, forklarer Lars Peter Andersen.

– Omgivelserne oplever måske, at vedkommende er mere på vagt, mere vredliden, let farer sammen, er anspændt, isolerer sig og har svært ved at falde til ro. Vi kalder det subkliniske symptomer – symptomer, der er til stede, uden at patienten føler sig syg – og uden nogen overhovedet tænker i retning af PTSD, siger Lars Peter Andersen.

Lader sig ikke glemme

Det, der kendetegner PTSD, er, at sygdommen ikke vil lade den ramte glemme det, vedkommende har oplevet. Så har man udviklet PTSD

Hvis man over tid oplever, at en kollega ændrer adfærd, så har man nærmest pligt til at gribe fat i det. Det kan være, at man bemærker, at kollegaen prøver at undgå en bestemt beboer, taler mere irriterende eller trækker sig fra de fælles aktiviteter i hverdagen

Jeanette Lindberg, socialpædagog og tillidsrepræsentant, Lindevang

efter fx et overfald eller voldsomme og måske gentagne trusler på jobbet, kan man i flere år efter have flashbacks og mareridt, hvor man genoplever den situation, der har udløst traumat.

Men det er man bare ikke nødvendigvis selv klar over, lyder det fra Casper Aaen, der er psykolog og forfatter til bogen 'Kom over dit livs traume – en selvhjælpsbog til mennesker med PTSD'.

– Rigtig mange ved ikke selv, at de har PTSD. De kan selvfølgelig godt mærke, at de har det skidt både fysisk og psykisk, men de knytter det ikke til en konkret episode eller de traumatiske oplevelser, de har haft fx i deres job, siger han.

Som psykolog møder han patienter, som oplever, at de har problemer med at sove, som føler sig stressede, deprimerede og angste – og som har svært ved at slappe af. Men når man spørger ind til symptomerne, kæder patienten det ikke af sig selv sammen med en konkret traumatisk episode.

– Mange er i stand til at fortrænge traumat, for hver gang de tænker på fx et overfald eller en anden voldsom begivenhed, de har været udsat for, så får de det dårligt, bliver kede af det og angste. Men hvis man i behandlingen ikke får afdækket og bearbej-

det den traumatiske oplevelse, de har været udsat for, så er der en stor risiko for, at det udvikler sig til en kronisk tilstand, siger Casper Aaen.

Når alarmklokkerne ringer

Som kollega, leder eller pårørende til et menneske, der har været udsat for en voldsom begivenhed i fx sit arbejdsliv, er der mange tegn i hverdagen, som man kan være ekstra opmærksom på – også selvom den ramte selv lader til at være tilbage i sin normale hverdagsrytme.

– Hvis en kollega pludselig isolerer sig fra gruppen, ikke går med til frokost og i det hele taget trækker sig fra fællesskabet. Hvis en pårørende virker mere grådlabil, usikker og sårbar. Og hvis humøret ændrer sig, så vedkommende går fra at være glad og udadvendt til at være mere indelukket og trist – så må der godt være nogle alarmklokker, der ringer, siger Casper Aaen.

Det billede kender Jeanette Lindberg godt. Hun er socialpædagog og tillidsrepræsentant på det socialpsykiatriske botilbud Lindevang i Helsingør, hvor man har formået at opbygge en arbejdspladskultur gennemsyret af, at man passer godt på hinanden. Det betyder i praksis, at man i hverdagen hele tiden har øje på, hvordan kollegaen går rundt og har det.

– Hvis man over tid oplever, at en kollega ændrer adfærd, så har man nærmest pligt til at gribe fat i det. Det kan være, at man bemærker, at kollegaen prøver at undgå en bestemt beboer, taler mere irriterende eller trækker sig fra de fælles aktiviteter i hverdagen. Det skal man aldrig negligere, siger Jeanette Lindberg og kommer med et bud på, hvad man kan gøre for at tage tingene i opløbet, så tilstanden ikke udvikler sig til fx PTSD.

– Jeg går fx hen til den pågældende kollega og siger, hov – der er vist en, der er ved at være fyldt op. Jeg kan høre på dig, at du ikke har det så godt, så lad os finde en god løsning. Det kan være, at vi skal rykke lidt rundt, så du ikke behøver at arbejde med lige netop den beboer, som du har det svært med lige nu, siger hun og tilføjer, at det på Lindevang er helt legalt at tage den slags hensyn.

– Det handler om at håndtere tingene, før de udvikler sig u hensigtsmæssigt, og det gør man bedst ved hele tiden at være opmærksom på sine kolleger og have øje for, om de pludselig opfører sig anderledes, end de plejer. ■

Sådan forebygger du PTSD

- Træn potentielt faretruende situationer på forhånd, så du er forberedt på, hvad der kan ske, og hvordan du kan håndtere det.
- Sørg for, at der på arbejdspladsen er mulighed for at få råd, vejledning og evt. krisehjælp, når noget er sket. Det giver tryghed at vide, at man er en del af et system, som hjælper med at håndtere voldsomme oplevelser.
- Det er naturligt at være påvirket i en tid efter oplevelsen, men chokreaktionen er relativt kortvarig og bør aftage. Derfor: Vær opmærksom på, om du over tid får et forhøjet trussels- og angstberedskab.
- Ser du flere farer og trusler end før, og har du mareridt og flashbacks af det, du har oplevet, svært ved at slappe af, være dig selv, møde andre tillidsfuldt og tendens til at overfortolke verden og farer omkring dig, kan det være tegn på, at du har brug for hjælp til at bearbejde dine oplevelser.
- PTSD kommer ikke 'over night', men er en reaktion over længere tid. Man stiller typisk først diagnosen PTSD tre måneder efter den traumatiske hændelse.

Kilde: Psykiatrifonden.

Udviklingshæmmet fik ret til ferie

Ankestyrelsen har underkendt en kommune, der nægtede at give en udviklingshæmmet borger socialpædagogisk støtte til fire-fem dages ferie. Afgørelsen kan få betydning for andre

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Om du kan komme på ferie? Nej, den slags bruger vi ikke her hos os. Sådan lød det groft sagt, da en udviklingshæmmet borger bad om at få socialpædagogisk støtte til en kort ferietur i Danmark. Kommunen henviste til, at ferier ikke var en del af kommunens serviceniveau – men den går ikke.

I en såkaldt principafgørelse slår Ankestyrelsen fast, at borgeren har ret til socialpædagogisk støtte på fire-fem dages ferie. Og den afgørelse kan også få betydning for andre.

I en mail til Socialpædagogen skriver ankechef i Ankestyrelsen Cathrine Due Billing:

'Principafgørelsens udmelding er, at personer med en betydelig fysisk og psykisk funktionsnedsættelse kan have ret til at få socialpædagogisk støtte i forbindelse med ophold uden for hjemmet. Kommunen kan ikke undlade at opfylde servicelovens bestemmelser om hjælp og støtte til borgere med betydelig nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer med henvisning til, at kommunen ikke har en servicestandard, der giver mulighed for at bevilge socialpædagogisk støtte uden for hjemmet fx i forbindelse med ferieophold.'

Man kan dog ikke slutte, at alle på botilbud har ret til minimum fire dages ferie.

'Der skal altid foretages en konkret vurdering, herunder om borgeren allerede er kompenseret. Kommunen skal i denne vurdering inddrage, om borgeren modtager socialpædagogisk støtte til ophold uden for boligen som en integreret del af et botilbud, eller om borgeren modtager anden støtte i forbindelse med ophold uden for hjemmet', skriver hun.

En anden afgørelse i Ankestyrelsen faldt negativt ud for en borger, der også havde klaget over manglende socialpædagogisk støtte til en ferie. Borgeren havde allerede fået ti dages ferie med socialpædagogisk støtte – og Ankestyrelsen vurderede ikke, at personen havde krav på mere.

Søsteren klagede

Det er 65-årige Marna Jensen, der har klaget til Ankestyrelsen på vegne af sin udviklingshæmmede lillesøster, der på ingen måde kan klare sig uden hjælp og støtte.

Lillesøsteren har hele livet været vant til at komme på ferie. De sidste år sammen med sit botilbud i Mariagerfjord Kommune.

– Det betød utrolig meget. Når juleferien hos os var slut, begyndte hun at tale om sommerferien. Og når sommerferien var forbi, begyndte hun at tale om juleferien, siger Marna Jensen.

Men i 2014 var det slut. De senere år havde lillesøsteren selv dækket alle udgifter i forbindelse med ferien, inklusive udgifterne til socialpædagogisk støtte, og det betød fx, at hun måtte af med 17.000 kr. for at

komme tre dage til Grenå. Men efter KL's udmelding om, at den form for brugerbetaling er ulovlig, meldte Mariagerfjord Kommune ud, at der ikke var råd til ferie.

– Og det var altså lidt af en ulykke, for at sige det mildt. Min søster blev ved med at tale om den ferie: Tror du ikke snart, jeg skal på sommerferie? Nu skal vi da snart afsted? Vi skal nok snart på sommerferie. Hun kunne ikke forstå, at det skulle hun ikke.

Men nu har lillesøsteren altså Ankestyrelsens ord for, at jo, det skal hun.

Hos Socialpædagogerne glæder formand Benny Andersen sig over, at det med afgørelsen er slået fast, at kommunen skal leve op til Servicelovens grundlæggende princip om at kompensere for en borgers nedsatte funktionsevne ved at yde socialpædagogisk støtte, der giver dem mulighed for at deltage i fritids- og kulturtilbud, og rejser og aktiviteter af social karakter:

– Det betyder noget for alle mennesker at have mulighed for at komme på selvvalgte ture og ferier indimellem på lige fod med alle andre. Vi har desværre set eksempler på, at kommu-

nerne har afvist borgere, der gerne ville på ferieture eller fx til Sølund musikfestival. Færre er kommet afsted, særligt efter at det blev indskærpet, at det ikke er lovligt at opkræve brugerbetaling.

Også hos LEV's formand Sytteri Kristensen bliver afgørelsen modtaget med glæde.

– Fire-fem dages ferie er ikke imponerende, men det er et skridt i den rigtige retning. Afgørelsen understreger jo, at vurderingen skal foretages konkret og individuelt, hvorfor de fem dage ikke kan ses som et maksimum. Så nu må det være slut med kommuner, der hårdnakket påstår, at de – inden for lovens rammer – kan fastlægge serviceniveauer på nul dage til ferie eller fritidsaktiviteter, siger hun.

LEV har ikke noget overblik over, hvor mange mennesker der direkte kan få glæde af principafgørelserne, men Sytteri Kristensen siger:

– Spørgsmålet om socialpædagogisk støtte uden for hjemmet er i hvert fald noget, der berører mange. Det sker næsten hver uge, at vi får henvendelser om borgere, der har fået afslag på ledsagelse til fritidsaktiviteter. ■

Diskuter på facebook

Får borgerne den rigtige støtte?

En udviklingshæmmet borger fik først afslag på støtte til ferie. Kender du andre tilsvarende eksempler?

Deltag i debatten på facebook

Se hvordan på www.sl.dk/facebook

PSYKIATRI

Recovery handler om den enkeltes vej til et bedre fungerende hverdagsliv, og det er socialpædagogerne, der er til stede i dette hverdagsliv. Det er så at sige socialpædagogikkens speciale

Lisette Kaptain, souschef, Platangården

Handlingslammet af psykiatrisproget

Faglige selskaber

Socialpædagogerne har søsat to pilotprojekter, der skal afprøve mulighederne i faglige selskaber, der kan være samlingspunkt og forum for vidensdeling for medlemmer, som arbejder inden for samme felt. Det første selskab er for pædagoger, der arbejder i socialpsykiatrien og for hospitalspædagoger ved somatiske og psykiatriske afdelinger og ambulatorier. Det andet af de to pilotprojekter bliver for alle medlemmer, der arbejder med anbragte børn og unge – her starter aktiviteterne i begyndelsen af 2016. Læs mere på fagligeselskaber.sl.dk

Socialpædagogikken skal frigøre sig fra psykiatriens sprogbrug, lyder det fra en praktiker. På retspsykiatrisk afsnit P5 i Middelfart har socialpædagogerne fået en central rolle – alligevel kan det knibe med kollegial forståelse for deres arbejde, siger en af de ansatte socialpædagoger

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

’ Hvorfor har Socialpædagogerne valgt at kalde publikationen for ‘Socialpædagogikken inden for psykiatrien’? Hvad betyder det? Hvilke associationer giver det til det socialpædagogiske arbejde? Ingen.’

Ordene kom fra konstitueret souschef på Platangården, Lisette Kaptain – og så var de 130 socialpædagoger, der deltog i Socialpædagogernes ‘Identitetskonference’ i pilotprojektet ‘fagligt selskab om mennesker med sindslidelse’, sat i gang.

Hæftet, som Lisette Kaptain omtalte, var det i konferencemappen omdelte ‘Socialpædagogik i psykiatrien’, der blev udgivet for nogle måneder siden, og som beskriver forskellige socialpædagogiske arbejdspladser inden for psykiatrien.

Lisette Kaptain var blevet bedt om at tale om sine erfaringer på Platangården, og hun blev i programmet præsenteret som en, der så ‘psykiatrien gennem praktikerens blik’.

– Hvilket sprog taler man ind i, når man anvender ordet psykiatri? Mine associationer er helt klare: Læger, sygeplejersker, diagnoser, medicin og psykiatrilov. Alt det, som andre faggrupper er specialister i. Men jeg har ikke en eneste association, der går i retning af socialpædagogik.

Og det er der ifølge Lisette Kaptain en grund til: Man kan nemlig ikke finde noget som helst om socialpædagogik i de psykiatriske begreber.

– Psykiatrisproget handlingslammer socialpædagogikken, siger hun og giver sine bud på, hvorfor socialpædagoger og deres faglige organisation alligevel anvender det ord:

– Min hypotese er, at socialpædagogikken søger en selvstændig anerkendelse og måske derfor naturligt læner sig op af psykiatrien. Vi låner lidt af psykiatrien, for måske smitter status herfra af på socialpædagogikken.

På egne ben uden psykiatrisproget

Men det er en god idé at forlade psykiatrisproget og stå på egne ben. Den erfaring har man gjort sig på Lisette Kaptains arbejdsplads. På Platangårdens Ungdomscenter i Vordingborg modtager man unge med spiseforstyrrelser og var oprindeligt en tæt integreret del af behandlingspsykiatrien. Men samarbejdet ophørte i forbindelse med kommunalreformen for fem år siden, og Platangården skulle herefter finde sin egen selvstændige profil, som ikke læner sig op af behandlingspsykiatriens sprog, begreber og faglighed.

– I og med at vi skulle stå på egne ben, var det ganske vanskeligt at opretholde psykiatrisproget, hvis det skulle have en vis substans. Vi blev lang-

somt opmærksomme på, at psykiatrisproget ikke fortalte os noget om, hvordan vi skulle arbejde pædagogisk, og vi manglede en pædagogisk referenceramme i forhold til at samarbejde med de unge i hverdagslivet, i samspillet og i relationen.

Platangården kom gennem udviklingen og har uddannet og udviklet sig i en anden retning, fortæller Lisette Kaptain.

– Vi arbejder med psykosocial rehabilitering kombineret med en systemisk, netværksbaseret tilgang.

Det har været en god proces at komme igennem, fortæller hun.

– Det har styrket vores faglighed og fokus på, hvad der er vores opgave, hvad vi er gode til, og hvad vi lader andre om.

Ansigt til ansigt

Hun fremhæver også, at Platangårdens nye fokus har givet grobund for et kvalificeret samarbejde med fx behandlingspsykiatrien.

– Fordi det bliver tydeligt både for dem og os, hvad vi kan bidrage med.

Lisette Kaptain har endnu et budskab, som deltagerne kan lade sig inspirere af: Recoverybegrebet kalder højt og tydeligt på socialpædagogikken.

Hun henviser til, at recoveryforskning viser, at det ofte er støtte fra enkeltpersoner, som gør

en forskel, når en person skal komme sig efter en psykisk lidelse.

– Det er her, den klassiske position som socialpædagog har sin helt særlige berettigelse. Recovery handler om den enkeltes vej til et bedre fungerende hverdagsliv, og det er socialpædagerne, der er til stede i dette hverdagsliv. Det er så at sige socialpædagogikkens speciale.

Det at være til stede i beboernes hverdag er noget, som socialpædagerne på Retspsykiatrisk Afsnit P5 i Middelfart kender til, fortæller socialpædagog Pernille Fraulo deltagerne på konferencen.

Hun er en af de syv socialpædager, som i 2003 blev ansat på P5, da det blev besluttet at tildele dem en central rolle i rehabiliteringsarbejdet med patienterne. Socialpædagerne udgør således en tredjedel af medarbejderstaben, der bl.a. tæller sygeplejersker og psykiatere.

Der er 14 patienter på afdelingen, og de har alle fået en behandlingsdom og lider af psykiatriske lidelser som fx kroniske psykoser og personlighedsforstyrrelse.

Men på trods af socialpædagogernes centrale placering kan det være svært i den psykiatriske verden at skabe respekt om og kendskab til deres arbejde, fortæller Pernille Fraulo. Derfor tog hun sagen i egen hånd og producerede en film, som illustrerer, hvordan socialpædager arbejder.

KERNEFAGLIGHED Der er brug for at skabe kendskab til og respekt om socialpædagogers arbejde i den psykiatriske verden, lyder det fra Pernille Fraulo (tv) og Lisette Kaptain, som begge arbejder på socialpædagogiske arbejdspladser inden for psykiatrien.

Vi lytter meget til patienterne og forsøger at tilrette hverdagen ud fra deres behov og ud fra deres kompetencer og færdigheder. Det handler om at få dem tilbage på livets vej

Pernille Fraulo, socialpædagog, Retspsykiatrisk Afsnit P5, Middelfart

FAGLIGT FÆLLESSKAB 130 socialpædagoger var samlet til identitetskonference for bl.a. at sætte fokus på, hvad der kendetegner en socialpædagogisk faglighed i psykiatrien – og hvilke udfordringer der er for de faglige udviklingsmuligheder.

Det hjælp, men der er stadig lang vej endnu.
– Vi arbejder tværfagligt, men mange af mine kollegaer har stadig modstand mod os socialpædagoger. Men vi prøver at gøre det klart og tydeligt, hvad vi kan, og viser vores faglighed.

Menneske til menneske

Da socialpædagogerne blev ansat på P5, valgte de som noget af det første, at de ikke ville læse journalerne.

– Vi ville møde patienterne menneske til menneske, fordi vores vigtigste funktion er at skabe en relation, så vi kan flytte dem fra A til B.

Socialpædagogerne starter dagen med en patient med at give ham hånden til hilsen.

– Det har givet positiv respons, at vi i det første møde skaber en god relation. En anden regel for os er, at vi overholder de aftaler, vi laver. Fx en aftale om at gå på biblioteket.

Pernille Fraulo forklarer, at det for patienterne er vigtigt med faste aftaler og struktur i hverdagen. Desuden er det vigtigt, at aftalerne overholdes.

– De fleste patienter er vant til i det her system, hvor de har været i mange år, at aftalerne ikke overholdes.

Socialpædagogerne arbejder miljøterapeutisk med patienterne i hverdagen. Det kan fx være omkring tøjvask, og der bliver talt meget med dem om, hvilke tanker og forventninger de har til fremtiden.

Socialpædagogerne forsøger mest muligt at være i miljøet, hvor patienterne opholder sig. Det betyder, at de, modsat de øvrige faggrupper, ikke så ofte befinder sig i det såkaldte glasbur, hvor man fx kan læse journaler.

– Vi forsøger at placere os uden for glasburet, når vi er sammen med patienterne. Mange af dem har svært ved at være sociale og kommunikere, så vi skal hele tiden sørge for, at patienterne indbyrdes ikke kommer i en udsat position, når de er sammen, fortæller Pernille Fraulo.

Socialpædagogens rolle er at følge patienterne i hverdagen. Hvis de fx sidder på terrassen kan det være en god ide at sætte sig ved siden af dem og hjælpe dem med, at der ikke opstår uro. Socialpædagogerne er også synlige fx ved aktiviteter i motionsrummet.

– Vi lytter meget til patienterne og forsøger at tilrette hverdagen ud fra deres behov og ud fra deres kompetencer og færdigheder. Det handler om at få dem tilbage på livets vej, siger Pernille Fraulo. ■

Læs mere om de to arbejdspladser praksis i publikationen 'Socialpædagogik i psykiatrien' på www.sl.dk/udgivelser under 'Socialpædagogisk praksis'.

Brug for bæredygtig socialpædagogik

Relationen er den bærende kraft mellem mennesker og i det socialpædagogiske arbejde, mener pædagogisk lektor. Men socialpædagogers relationsarbejde er under pres i disse år, lyder det fra en af hans kolleger

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@slk.dk

Foto: Nils Lund Pedersen

Et etårigt barn sidder foran sin mor og forsøger at få øjenkontakt med hende ved at grine, række ud efter moderen, pludre og hvad det nu har af muligheder for at komme i kontakt med sin mor. Moren reagerer overhovedet ikke, men stirrer blot udtryksløst på barnet uden på nogen måde at gengælde dets forsøg på kontakt. Til sidst bliver barnet uroligt, græder, skriger og forsøger at vride sig op af barnestolen.

Lektor i pædagogik ved UC Sjælland, Hans Månsson, viser filmscenen for de 130 socialpædagoger, der er mødt op til den første konference i det nystiftede pilotprojekt 'fagligt selskab om mennesker med sindslidelse'.

Overskriften er 'Identitetskonference', og der er to gennemgående spørgsmål for hele dagsprogrammet: Hvad kendetegner en socialpædagogisk faglighed i psykiatrien og på det somatiske område? Og hvilke udfordringer er der for socialpædagogikkens faglige udviklingsmuligheder.

Den konstruerede scene med mor og barn viser, at børn – som alle andre mennesker – reagerer på relationer, på kontakten mellem mennesker. Det er derfor, man bl.a. kan sige, at latter smitter.

– I en pædagogisk betydning er det vigtigt at vide, at vi er meget sensitive over for hinanden, siger Hans Månsson og illustrer det med endnu en film: Det er en fødsel, hvor barnet som det første rækker ud efter en hånd.

– Livet begynder med en relation. Det første, barnet griber efter, er en relation. Man tillægger et andet menneske en betydning. Det er det, der rykker, og det er det, socialpædagogik handler om: At man rækker ud efter et andet menneske og vil det andet menneske.

Scenen med mor og barn viser samtidig også, at ikke alle besidder kompetencer til at række ud efter et andet menneske og dermed skabe relationer. Moren er åbenlyst ikke i stand til at skabe en relation til barnet, og hvis barnet skal trives, er der derfor brug for, at en anden – fx en socialpædagog – kan skabe en relation og drage omsorg for barnet, forklarer Hans Månsson.

Bæredygtig socialpædagogik

Hans Månsson taler om en bæredygtig socialpædagogik. Begrebet er lånt fra Brundtlandkommissionen, der i 1987 offentliggjorde en rapport, som handler om, hvilke basale udfordringer, menneskeheden står over for, hvis vi ønsker at sikre vore børn og børnebørn en tilværelse, som er præget af velfærd og trivsel.

Som udgangspunkt opstår social bæredygtighed i det nyfødte barns første møde med forældrene, og den bliver bevaret livet igennem. Det vil sige, at social bæredygtighed også eksisterer i relationer mellem voksne mennesker, siger han og forklarer, at social bæredygtighed således kommer helt af sig selv og er ikke et resultat af en bevidstgørelse om at ville andre det godt.

I den forbindelse kan man tale om bæredygtig socialpædagogik, som er det kit, der kan få samfundet til at hænge sammen ved at skabe relationer mellem mennesker, når de ikke selv kan.

– Bæredygtig pædagogik er en kulturelt baseret bestræbelse på at fremme menneskers naturlige ønske om at indgå tillidsfuldt i relationer og at være meningsfuldt forbundet med andre, siger Hans Månsson og tilføjer, at pædagoger er 'grundpiller i det danske samfund', som tidligere uddannelsesminister Morten Østergaard (R) udtrykte det i 2014, .

Relationsarbejde og krav

Også lektor ved DPU, Janne Hedegaard Hansen, fremhæver i sit oplæg til deltagerne i konferencen, at relationen er det centrale i det socialpædagogiske arbejde. Men der kan være meget stor forskel på, hvordan man i praksis ser på relationsarbejdet.

– Socialpædagogisk arbejde er underlagt politisk formulerede mål, som udmønter sig i en lovgivning og i en administrativ styring, og der er

Bæredygtig pædagogik er en kulturelt baseret bestræbelse på at fremme menneskers naturlige ønske om at indgå tillidsfuldt i relationer og at være meningsfuldt forbundet med andre

Hans Månsson, pædagogisk lektor, UCC Sjælland

ikke nødvendigvis en sammenhæng mellem politiske og administrative logikker og den socialpædagogiske logik. Det vil ofte være forskelligt, hvad der opfattes som problemer og løsninger, siger Janne Hedegaard Hansen.

Ud over de politiske målsætninger er det socialpædagogiske arbejde også underlagt forvaltningens styring.

– Ofte er det de såkaldte djøf'ere – min egen faggruppe – i forvaltningen, som styrer og prioriterer de opgaver, som socialpædagoger skal tage sig af. Vi djøf'ere har en opfattelse af, at jo bedre vi styrer, jo mere effektive er vi. Men det, vi måske har glemt, er, at vi i alt for lille grad har indtænkt den socialpædagogiske faglighed, siger Janne Hedegaard Hansen.

– I det spændingsfelt er der ofte ikke en sammenhæng mellem de politiske og administrative og så de socialpædagogiske fællesskaber. Det er svært at få plads til at møde et andet menneske, fordi vi hurtigt skal kunne se en effekt og skynde os videre.

Alle er selvansvarlige

Konsekvensen af den manglende kontakt er ofte, at de socialpædagogiske observationer omkring fx en beboer sjældent vækker genklang i forvaltningen og hos politikerne.

– Der er masser af eksempler på dårlig kommunikation mellem dem og det praktiske område, siger Janne Hedegaard Hansen og rejser spørgsmålet om, hvad det betyder for den socialpædagogiske faglighed, at man på den ene side har en forståelse af virkeligheden og på den anden side har omverdenens logikker?

I tiden med bistandsloven var der en accept af, at det var ok, at nogle ikke kan tage vare på sig

Vi djøf'ere har en opfattelse af, at jo bedre vi styrer, jo mere effektive er vi. Men det, vi måske har glemt, er, at vi i alt for lidt grad har indtænkt den socialpædagogiske faglighed

Janne Hedegaard Hansen, lektor, DPU, Aarhus Universitet

selv, og at samfundet derfor må drage omsorg for dem. I dag er den holdning ikke legitim. Alle er selvansvarlige og skal tage vare på sig selv, forklarer Janne Hedegaard Hansen.

– Min påstand er, at den holdning må gribe ind i jeres arbejde og i jeres selvforståelse.

I dag handler det ikke om frihed og lighed, som lå i den klassiske velfærdsmodel fra tidligere. Nu drejer det sig om inklusion, om at vi bliver lige og får lige muligheder, når vi bidrager til samfundet. Den enkelte skal vise vilje til at deltage i samfundet, og det bliver rigtig svært at være udenfor, fx arbejdsløs, fortæller hun.

– Når det er det, der er defineret som den samfundsmæssige holdning, bliver nogle ekskluderet, fordi de ikke kan udnytte deres potentiale, siger hun.

Det socialpædagogiske arbejde er underlagt samme principper og skal hjælpe et andet menneske med at finde sine ressourcer. Implicit ligger deri, at det er uværdigt at møde den anden uden forventninger og krav.

– Socialpædagoger skal hjælpe den anden til at normalisere sig selv. Hjælpen kan fortsat ydes individuelt. Omsorgsdelen er ikke forsvundet, men det er – som det flere gange fra politisk hold er fremført – uværdigt ikke at møde den anden med krav og pligter, pointerer Janne Hedegaard Hansen.

– Socialpædagogernes arbejde bliver i høj grad en del af en styringsmekanisme, hvor man skal yde noget bestemt, så alle kan komme i gang. Tidligere fik nogle pension, fordi de ikke kunne noget. Kategorien 'kan ikke' eksisterer overhovedet ikke i dag i den politiske retorik.

Spørgsmålet er så, hvad man skal stille op med dem, der så i den virkelige verden ikke kan, spørger Janne Hedegaard Hansen og giver selv svaret.

– Men så er det jo heldigt, at der er socialpædagoger, som er uddannet til at hjælpe andre med at klare tingene.

Det handler ifølge Janne Hedegaard Hansen om relationsarbejde.

– Socialpædagoger adskiller sig fra andre faggrupper ved, at de kan arbejde relationelt og fagligt over for sårbare grupper. På den ene side kan socialpædagoger arbejde ud fra at hjælpe det andet menneske med at håndtere sit hverdagsliv, og på den anden side kan de bruge deres relationsarbejde til at hjælpe den anden med at normalisere sig selv i forhold til samfundet. ■

PSYKIATRI

Første faglige selskab er født

Det faglige selskab på psykiatriområdet er et af to selskaber, der foreløbig kører som pilotprojekt. Her skal der deles viden – både internt mellem de socialpædagoger, som arbejder inden for området, og med omverdenen

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

’I er kendetegnet ved nysgerrighed, mod og ikke mindst interesse for at finde udfordringer og løsninger for faget. I er af kæmpeværdi for en fremtidig stærk socialpædagogik, og I har været en uvurderlig ressource for at løfte de socialpolitiske visioner, der ligger til grund for et bæredygtigt samfund.’

Sådan lød det til de 130 medlemmer i salen en efterårsdag i september, da Socialpædagogernes formand Benny Andersen fastslog, at de tilhører en faglig guldgrube af socialpædagoger.

Socialpædagogerne havde inviteret til konferencen, der var den første i det faglige selskab om mennesker med sindslidelse. Det faglige selskab er et af to selskaber, der kører som pilotprojekt i forbundet.

Dagen blev kaldt en identitetskonference, og bag den titel lå et ønske om, at mødet skulle skabe inspiration og viden om den socialpædagogiske kernefaglighed blandt medlemmer, der arbejder inden for rets-, behandlings- og socialpsykiatri samt det somatiske område. I alt er det omkring 1.900 af Socialpædagogernes medlemmer, som er omfattet af det nye faglige selskab.

Falder forsøget godt ud, er det Socialpædagogernes mål, at der skal dannes faglige selskaber inden for alle de socialpædagogiske områder, så

Udvikling af faglighed og viden om dens resultater skaber de løsninger, som fællesskabet og velfærdssamfundet har brug for i forhold til de mest udsatte borgere

Benny Andersen, formand, Socialpædagogerne

ethvert medlem – uanset hvor man arbejder – har mulighed for at mødes i et fagligt fællesskab med kollegaer.

Guldet – her forstået som socialpædagoger – skal man passe godt på, fortalte formanden. Der skal ikke kun værnes om de faglige ildsjæle. Der skal også skabes gode rammer, så den socialpædagogiske faglighed kan udvikle sig.

– Udvikling af faglighed og viden om dens resultater skaber de løsninger, som fællesskabet og velfærdssamfundet har brug for i forhold til de mest udsatte borgere, sagde Benny Andersen.

Viden og visioner i banken

Et fagligt selskab kan være med til at give stærkere rammer for vidensdeling og faglig udvikling, pointerede Benny Andersen og understregede over for deltagerne, at de både er en del af en faglig organisation og af en vidensorganisation.

– Vi er en vidensorganisation, som har en vision for, hvordan fremtiden skal ses i lyset af en selvstændig profession og et anerkendt fag. Det er derfor, vi har kæmpet for og fået en ny specialisering på pædagoguddannelsen.

For tre år siden åbnede Socialpædagogernes Vidensbank, og i dag er der over 2.500 publikationer i banken. Hver måned bliver den besøgt af mere end 5.000.

– Vidensbanken er blevet en succes. Den er et levende bevis på, at socialpædagogikken er dokumenterbar og efterhånden har et stærkt vidensgrundlag, som bygger på metoder, etik, kundskaber og teori, sagde Benny Andersen.

Han forudser, at de faglige selskaber bliver en form for en menneskelig pendant til Vidensbanken.

– Det er en menneskelig ressourcebank af viden, erfaring og praksiskendskab, som investorerne – det er socialpædagogerne – kan få udbytte af.

VIDENDELING De faglige selskaber skal bl.a. sikre, at socialpædagoger har lettere ved at udveksle erfaringer og viden – og i fællesskab sikre faglig udvikling, som det også skete på konferencen for det første faglige selskab om mennesker med sindsslidelse.

En af selskabets opgaver er også at dele ud af sin viden og anvende den.

– Derfor skal de faglige selskaber sikre, at praktikerne får lettere ved at få kontakt med hinanden, og at der kun går kort tid, fra man står med et spørgsmål, til man kan få et svar, sagde Benny Andersen.

Fagligheden er under pres

Der har været stor udskiftning i personalet på mange socialpædagogiske arbejdspladser, og der har flere steder været en vigende efterspørgsel efter pladser. Bl.a. af de grunde har det været svært at opretholde et tilfredsstillende vidensniveau, fortalte Benny Andersen

Det er ikke kun gået ud over de borgere, som ikke længere kan modtage en tilfredsstillende hjælp. Det er også gået ud over næste generation af socialpædagoger, der ikke længere vil have adgang til dette vidensmiljø enten i deres praktik eller i et fremtidigt job.

Der skal findes en vaccine mod den afvikling af faget, og de faglige selskaber kan være en del af den vaccine, mente Benny Andersen.

– Med faglige selskaber har vi nemlig et politisk og organisatorisk redskab til at imødegå faglig afvikling. Det kan bl.a. ske ved at gøre faget synligt og kvalificere vidensgrundlaget.

Ambitionen er desuden, at alle medlemmer gennem de faglige selskaber har fået et sted, hvor de kan søge relevant sparring fra kolleger i hele landet.

– Et koncept der følger det helt enkle princip om, at I er medskabere af indholdet, og vi – Socialpædagogerne – sikrer rammerne. Det har altid været vores hovedopgave i forhold til løn og ansættelsesvilkår, og det er det også i forhold til faget, sagde Benny Andersen. ■

FORMANDSVALG

LO-kandidat: Synlighed og fusion

Lizette Risgaard i debat om fusionsplaner og fagbevægelsens fremtid med Socialpædagogernes hovedbestyrelse – der efterfølgende vedtog at anbefale hende som ny LO-formand

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Når LO i næste weekend åbner sin kongres i Aalborg, er der specielt to punkter på dagsordenen, der vil tiltrække sig opmærksomhed. Punkt 6, der handler om samarbejdet – og på sigt måske fusionen – med FTF, og punkt 13, hvor der skal vælges ledelse og ikke mindst ny formand.

Det sidste – formandsvalget – står nu mellem to kandidater, favoritten, den nuværende næstformand Lizette Risgaard, og så Flemming Vinther, der er formand for Hærens Konstabel og Korporalforening (HKKF). Det kan ske, men ikke mange tror på, at der kommer nye kandidater her lige inden eller på selve kongressen.

Mange tror til gengæld på, at den kommende LO-formand meget vel kan blive den sidste – og det skyldes netop det andet hovedpunkt på kongresmenuen: En mulig fusion mellem LO's 17 forbund og det andet store hovedforbund FTF's 70 organisationer, som tilsammen vil skabe en lønmodtagerorganisation med 1,5 mio. lønmodtagere i både den private og den offentlige sektor.

Om sin syn på fusionen og på de øvrige opgaver, LO og fagbevægelsen som helhed står over for, debatterede Lizette Risgaard i slutningen af septem-

ber med Socialpædagogernes hovedbestyrelse.

Og hun understregede, at hun målrettet går efter en fusion – men:

– En ny hovedorganisation må nødvendigvis bygge på et kompromis, og vi skal have *alt* på bordet, inden vi skal tage stilling til ét samlet forslag, sagde Lizette Risgaard.

Hun erklærede sig tilfreds med den aftale om det videre arbejde, som LO og FTF var nået frem til tidligere i september, og som betyder, at de to forbund som en start indgår et tæt strategisk samarbejde på uddannelsesområdet og samtidig koncentrerer på, hvordan et nyt hovedforbund kan skabes fra bunden.

Synlighed og samling

Lizette Risgaard understregede til en start, at hvis hun bliver ny formand, så skal LO ikke være til at komme udenom.

– Det er vi heller ikke nu, men den nye formand skal være mere synlig: Over for arbejdsgiverne, over for politikerne, i medierne – både i tv og på de sociale medier – men også blandt medlemmerne. Det er klart, at det er de lokale forbundsrepræsentanter, der betyder mest for mange medlemmer, men der skal vi mere på banen, og der skal den nye LO-formand kunne samle kræfterne, sagde Lizette Risgaard.

Hun pegede på Ryan Air-konflikten som et eksempel på en protest, der startede nedefra, men bredte sig og skabte en bredt engagement i fagbevægelsen via LO og endte med at vinde opinionen og den folkelige opbakning

– Der er respekt om os – modparten ved, at de kan lave aftaler med os, og at vi er ansvarlige, sagde Lizette Risgaard

og pegede på, at tillid også er noget, der skal arbejdes med internt i LO.

– Selvfølgelig har vi tillid til hinanden – men der er plads til forbedringer. Det er nødvendigt for et stærkt LO. I skal vide, hvor Socialpædagogerne skal give sig i forhold til de andre forbund, og de andre skal vide, hvor de skal sige, at 'ok, her er noget, der er afgørende for jer og de professionsuddannede'.

Stærk stemme

Lizette Risgaard kom derefter kort ind på en række emner, som er aktuelle eller bliver det lige om lidt:

Når det drejer om praktikpladser, så efterlyste hun, at arbejdsgiverne tager ansvar, hvis vekseluddannelserne – altså kombinationen af skole og praktik – skal fungere.

Hun understregede sin modstand mod indførelsen af indslusningsløn og pegede på, at der allerede er en række ordninger, som gør det muligt at ansætte folk på særlige vilkår.

Lizette Risgaard pegede også på, at diskussionen om fratrædelsesalderen ikke må dø:

– Der er mange fag inden for LO-området, hvor det ikke er realistisk, at folk skal arbejde, til de bliver 70, sagde hun og fremhævede også ligestillingsområdet og arbejdsmiljøpolitikken som felter, hvor LO skal 'være en stærk stemme og være vigtig i medlemmernes arbejdsliv'.

Og så er der det aktuelle smertensbarn: dagpengene. Få dage efter dette blad udkommer, fremlægger Dagpengekommisionen sin endelige rapport. Men det er allerede kommet frem, at et flertal i kommissionen, hvor den nuværende LO-formand Harald Børsting også sidder, vil sænke satserne for

bl.a. dimittenderne for at få det samlede regnskab til at gå op.

Anbefaling

I den efterfølgende debat med hovedbestyrelsen fik dagpenge-sagen da også nogle kritiske bemærkninger: Sænkede satser vil undergrave systemet, fordi fx akademikere og folk med mellem lange uddannelser vil have svært ved at se meningen med det. Og det vil være fatalt at 'sælge' dimittenderne.

Og Lizette Risgaard medgav, at det er dybt vand, fagbevægelsen er ude på:

– Men der må jeg sige: Det er Christiansborg, der har skabt de her problemer, og det, som et flertal i kommissionen lægger op til, redder ikke de 15.000, der falder ud af systemet om året. Så hvorfor skal vi være med til at gøre det dårligere, spurgte hun.

På spørgsmål fra hovedbestyrelsen understregede Lizette Risgaard også, at hun bakker det lokale arbejde i sektionerne op – 'det skal vokse nedefra', sagde hun. Og hun slog et slag for, at det skal gøres både indbydende og nemt for unge medlemmer at komme ind i varmen i et fagforbund.

Efter debatten med Lizette Risgaard diskuterede hovedbestyrelsen det forestående formandsvalg, og det endte med en anbefaling af netop Lizette Risgaard som ny LO-formand – ikke mindst med henvisning til samarbejds- og fusionsplanerne med FTF.

– Begge dele støtter vi varmt. Det vil give os større gennemslagskraft og dermed betyde bedre resultater for alle landets lønmodtagere. Den dagsorden har vi tillid til, at Lizette Risgaard vil sætte sig i spidsen for, siger Socialpædagogernes formand, Benny Andersen. ■

FREMTIDEN

Socialpædagoger er dygtige til at skabe relationer til ét menneske, men fremover skal de også kunne få mange mennesker til at være sammen i forpligtende fællesskaber. For mange vil det være mere værdifuldt end at have penge i banken

Henrik Good Hovgaard, fremtidsforsker, Future Navigator

Softwaren sidder i socialpædagogerne hoveder

Mange nye job venter på socialpædagogerne, hvis de forstår at byde sig til, mener en fremtidsforsker. De skal også lære at passe på sig selv, siger en anden forsker. Det gør vi også, lyder det fra praktikerne

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk

Illustration: Ib Kjeldsmark

Fremtidens software sidder i socialpædagogerne hoveder, og derfor vil de fremover få en vigtig rolle i samfundet – hvis de vel at mærke forstår at spille deres kort rigtigt. Det var budskabet fra fremtidsforsker Henrik Good Hovgaard, Future Navigator, til deltagerne i Socialpædagogerne Kreds Storkøbenhavns konference om 'Fremtidens socialpædagog'.

Emnet havde lokket godt 120 engagerede socialpædagoger af huse en dag i september, og det var tredje gang, at kredsen indbød til møde om det socialpædagogiske arbejde.

– Det er ikke en tradition endnu, men vi håber, at det bliver en årlig tilbagevendende begivenhed, sagde kredsformand Lars Petersen i sin velkomsttale.

At dømme efter spørge- og diskussionslysten blandt deltagerne kan det godt se ud som noget, der sagtens kan tåle at blive gentaget i fremtiden.

Og den – altså fremtiden – ser ifølge fremtidsforskeren lys og lovende ud for socialpædago-

gerne. Der vil blive brug for netop deres faglighed på nye arbejdsområder.

– Vi bærer alle rundt på et program, der kører i vores hoveder. Indimellem trænger disse programmer til at blive opdateret for at følge med udviklingen og spillereglerne for succes. Det fungerer jo sjældent godt at blive ved med at holde fast i et program, der siger, at jorden er flad, når en opdagelsesrejsende beviser, at jorden er rund, siger Henrik Good Hovgaard.

Set med hans forskerbriller på er socialpædagogerne program for fremtiden det rette, og derfor vil de fremover få en vigtig rolle i samfundet, hvis de forstår at tage udfordringen op.

Fra mere til bedre

Samfundets spilleregler har i mange år drejet sig om mere. Mere vækst, større produktion, at være størst, være nummer et i målinger, tjene så mange penge som muligt og så igen vækst. Hvis ikke vi kan få vækst, så må vi have nulvækst – for dette program elsker ordet vækst – forklarer Henrik Good Hovgaard.

– Der er kommet mange gode ting ud af dette program, som går helt tilbage til den industrielle revolution. Vores velfærd og moderne samfund bygger på denne udvikling, men som med alt andet så er vi nået til et punkt, hvor selv det bedste program trænger til at blive opdateret, siger han.

– Hvis vi fortsætter med det gamle software og udelukkende fokuserer på mere vækst, får vi nogle samfundsmæssige problemer, og det er der, vi er på vej hen i dag. Kravet om stadig mere vækst

Socialpædagogerne i fremtiden

Strategien 'Socialpædagogerne i fremtiden' blev vedtaget på kongressen i 2012, og nu skal den for alvor rulles ud lokalt. I de kommende måneder rapporterer vi fra aktiviteter og projekter i kredsene.

slider, og nogle knækker på det, så de må forlade arbejdsmarkedet.

De nye spilleregler handler om, at det skal være bedre.

– Man skal fokusere på det, der giver mening, og der skal tænkes langsigtet. Det handler om at tage udgangspunkt i at skabe værdi og ikke blot skabe mere. Vi bør i stedet kigge på, hvad der er menneskers potentiale og så rette arbejdsmarkedet ind efter personerne, siger Henrik Good Hovgaard.

Relationer på arbejde

Hvis ikke man skal have det meste ud af arbejdskraften, men det bedste, så kræver det ifølge Henrik Good Hovgaard, at nogle hjælper med at finde frem til, hvad der er meningsfuldt arbejde for den enkelte. Her kan socialpædagogers faglighed bruges, fordi de er vant til at arbejde med relationer i forhold til den enkelte.

– En fordel ved at fokusere på det menneskelige potentiale kan være at skabe helt nye arbejdsområder og stillinger, der ikke eksisterer

endnu, og som skaber en værdi, som en virksomhed eller organisation ikke selv havde set.

Han taler om arbejdspladser, som endnu ikke findes, og opfordrer socialpædagerne til at byde ind og komme med forslag til, hvordan man kan bruge deres faglighed i dette felt.

Fremtidsforskeren nævner en anden samfundsmæssig tendens, som socialpædagerne kan vælge at følge med på. Det er *high tech – high touch*, som kan oversættes til, at jo mere teknologisk verden bliver, jo mere behov får vi for det sanselige, det nære, det fysiske og at mærke hinanden.

– Netop dette område, hvor det handler om mødet mellem mennesker og ikke blot mødet med en computer, er jo socialpædagogernes specialitet, og det bliver der endnu mere behov for i fremtiden, siger Henrik Good Hovgaard.

– I forlængelse af dette vil vi også se flere mennesker opleve ensomhed i en ny udgave. De kan have masser af kontakt via de sociale medier, men de mangler den basale menneskelige kontakt i

Socialpædagoger skal vise, hvad det er for en værdi, man skaber. De skal vise sig selv frem. Se på de grupper, som er gode til at vise sig frem, og efterlign dem. Socialpædagoger skal træne denne nye egenskab, for den bliver mere og mere vigtig

Henrik Good Hovgaard, fremtidsforsker, Future Navigator

hverdagen. De har brug for, at nogen hjælper dem med at skabe kontakt og nærhed til andre.

Her ligger der fremover en del socialpædagogiske arbejdspladser, hvis socialpædagogerne forstår at byde ind, mener fremtidsforskeren.

– Socialpædagoger skal være gnistskabere og være i stand til at skabe fællesskaber mellem andre mennesker. Socialpædagoger er dygtige til at skabe relationer til ét menneske, men fremover skal de også kunne få mange mennesker til at være sammen i forpligtende fællesskaber. For mange vil det være mere værdifuldt end at have penge i banken.

Synlighed er vigtig

Henrik Good Hovgaard påpeger, at mange mennesker i denne tid er i fare for at blive sparet væk.

– Det er nærliggende for de mennesker, der administrerer, og som er styret af mere-programmet, at skære i de jobs, der traditionelt set ikke er særlig synlige – dem, der gør et godt stykke arbejde og er ydmyge, dem, der ikke pudser deres egen glorie.

Til den gruppe hører socialpædagoger. Derfor er hans råd, at man skal vise alle de gode resultater frem.

– Socialpædagoger skal vise, hvad det er for en værdi, man skaber. De skal vise sig selv frem. Se på de grupper, som er gode til at vise sig frem, og efterlign dem. Socialpædagoger skal træne denne nye egenskab, for den bliver mere og mere vigtig i fremtiden.

Tid til faglighed

Hvordan fremtidens socialpædagog vil se ud, blev også diskuteret i de forskellige workshops. En af dem handlede om det selvstyrende arbejdsliv, og her blev der debatteret, hvordan socialpædagoger, når de arbejder i selvstyrende grupper, kan undgå at blive løbet over ende af arbejdsopgaver, som der ikke er tid til at løse.

– Mennesker skal i dag i højere grad end tidligere tilpasse sig arbejdet i stedet for det omvendte. Således fylder udvikling af produktionen mere end beskyttelse af medarbejderen, sagde Henrik Lambrecht Lund, lektor på RUC.

Arbejdsbelastninger optræder ofte som personlige problemer, den enkelte skal lære at tackle, og er ikke noget, som fællesskabet skal løse.

– Konsekvensen er, at man hver især forsøger at håndtere nogle tidskonflikter, som grundlæggende ikke er skabt af den enkelte, men af den organisatoriske sammenhæng den enkelte indgår i, siger Henrik Lambrecht Lund.

– Det er den enkeltes ansvar at lægge sit professionelle skøn på opgaven. Hvis der ikke er tid til at løse opgaven, fordi mange opgaver lapper ind over hinanden, opstår der en tidskonflikt, og man risikerer at skulle gå på kompromis med sin faglighed for at nå det hele.

Grænseløst med måde

Det socialpædagogiske arbejde er ofte fyldt med to modsatrettede krav. Fx skal socialpædagoger være selvledende, men også overholde nogle standardiserede mål, som er udstukket af politikkerne, lovgivningen og forvaltningen, fortæller Henrik Lambrecht Lund.

I det selvledende arbejde taler man om det grænseløse spor, hvor der bliver arbejdet meget lidt med forudsigelighed. Det indeholder ikke så mange tidsstrukturer, som siger, hvordan man skal gøre det, eller hvem der skal udføre opgaven.

– Kravene til medarbejderne er her, at de kan jonglere med tiden og skabe tidsstrukturer, hvor de overholder tidsfrister og skaber den rigtige kvalitet i arbejdet, siger han.

Det standardiserede arbejde er kendetegnet ved, at man forsøger at gøre løsningen af opgaven ensartet, for så kan man sætte tempoet op. I dag sker det i høj grad ved at inddrage it-teknologien.

– Denne indbyggede dobbelthed i det socialpædagogiske arbejde støder sammen, og det kan være svært for medarbejderne at finde ud af, hvad der er vigtigt, og hvordan man skal orientere sig i arbejdet, siger Henrik Lambrecht Lund.

Hans råd til socialpædagogerne er, at de i fællesskab skal søge at lægge rammer for deres arbejde, så det ikke bliver den enkeltes ansvar at løse opgaver, som ikke kan løses individuelt af en medarbejder.

Vi er alle ledere i teamet

I det Socialpædagogiske Vejlederteam i Ballerup har de fået det grænseløse og det standardiserede arbejde til at gå op i en højere enhed i det selvstyrende team. Det er lykkedes, fordi de både har lagt vægt på, at den enkelte skal kunne tilrettelægge sit arbejde ud fra, hvad der passer bedst til hans eller hendes liv, og samtidig har de skabt en fælles struktur, som lægger rammerne for de opgaver, de skal udføre, fortæller tillidsrepræsentant Bettina Hansen og arbejdsmiljørepræsentant Susanne Gudmandsen.

For syv år siden blev det besluttet at nedlægge afdelingslederfunktionen og i stedet oprette et

Hvis der ikke er tid til at løse opgaven, fordi mange opgaver lapper ind over hinanden, opstår der en tidskonflikt og man risikerer at skulle gå på kompromis med sin faglighed for at nå det hele

Henrik Lambrecht Lund, lektor, RUC

selvstyrende team, hvor alle 11 medlemmer af teamet er ledere.

Det var en lang proces, hvor der blev arbejdet på at opbygge faste rammer for arbejdet, bl.a. med skemaer, så det tydeligt fremgår, hvem der laver hvad. Hver medarbejder laver en individuel otte-ugers-plan, og hver mandag er der fælles personalemøde.

– Rammerne giver et overblik og betyder, at vi kan få øje på, om der er noget skævt i strukturen, eller om nogen fx er for belastet af sine opgaver, siger Susanne Gudmandsen og fortsætter:

– Med skemaerne er det let at gennemskue, hvor meget tid de forskellige opgaver tager, og man kan se, hvem der fx har mulighed for at tage en ekstra opgave eller omvendt opdage, hvis nogen har for mange opgaver.

Der er sat tid på alle opgaverne med borgerne – også kaldet systemiseret borgertid. I starten protesterede nogle af medarbejderne mod denne systematisering af deres arbejde. De følte sig kontrolleret. Men kritikken er for længst forstummet.

– Skemaerne giver et overblik over opgaverne, og de bidrager til, at vi bedre kan passe på os selv, fordi vi tydeligt kan se, hvis der er noget, som ikke passer i forhold til arbejdsopgaverne. Skemaerne betyder desuden, at medarbejderne bliver helt afklaret med, hvilke opgaver de ikke

kan gøre noget ved, fordi det er en forvaltningsmæssig eller en politisk beslutning, der har lagt rammerne, siger Bettina Hansen.

Lang kamp til fælles frokost

I dag er skemaerne for længst en fuldstændig indgroet del af medarbejdernes arbejde og giver ingen problemer. Men noget, der har kunnet sætte sindene i kog, var forslaget om daglig fælles frokost.

Det tog fem år at få alle til at acceptere, at man en dag om ugen skal spise frokost sammen. Senere er det så blevet til, at man – så vidt den enkelte har mulighed for det – skal spise sammen hver dag. Det blev ikke vedtaget uden sværds slag, fordi modstanderne mente, at det var umuligt, da alle arbejdede på forskellige adresser i kommunen, og en fælles frokost ville bryde for meget ind i deres arbejde. Tilhængerne – til dem hørte både tillidsrepræsentanten og arbejdsmiljørepræsentanten – fremførte, at det var godt for fællesskabet, fortæller Bettina Hansen.

– Vi arbejder forskellige steder i kommunen, og der kan let gå en uge, uden at vi ser hinanden. Desuden er det vigtigt at holde helle og spise frokost i kantinen i stedet for ved skrivebordet. Nu er det efterhånden blevet sådan, at alle så vidt muligt deltager i fælles frokost, beretter hun. ■

Temadag i netværket for socialpædagoger, der arbejder med udstødte og marginaliserede

25. november 2015, Mødecenter Odense, Buchwaldsgade 48, 5000 Odense C

Psykatri, stofmisbrugere, domsanbragte v. Psykiater Kim Balslev, retspsykiatri Syddanmark

Tilmeldingsfrist: 23. oktober 2015

Yderligere oplysninger og tilmelding: www.sl.dk/margtema2015

GENERALFORSAMLING BORNHOLM

Vi har vundet en lille kamp. Vi fik forhindret nogle konkrete nedskæringer, men familieplejerne er jo stadig ramt af dårlige arbejdsvilkår

Michael Tysk-Andersen, kredsformand

En gang til for fremtiden

Kreds Bornholm tager et nyt livtag med forbundets fremtidsstrategi i ø-kommunen, der er præget af stram økonomi og ny struktur

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Det er, som Storm P sagde, svært at spå om fremtiden, men derfor kan man jo godt lægge planer for den. Og på generalforsamlingen i Kreds Bornholm var det også fremtiden, der fyldte mest i form af debatten om forbundets strategi 'Socialpædagogerne i fremtiden' – og mere specifikt om, hvordan den skal rulles ud lokalt.

Her har kredsens indtil videre arbejdet med to indsatsområder: at sikre bedre kvalitet i § 50-undersøgelserne på anbringelsesområdet ved at inddrage socialpædagoger i udredningen af barnet og at skabe nye socialpædagogiske arbejdsfelter inden for ældreområdet

Og her er der plads til forbedringer, mener kredsformand Michael Tysk-Andersen:

– Det har været svært at få luft under vingerne på de ting, vi har sat i søen. Vi har nok været lidt for snævre i vores tilgang og lidt for fikseret på indsatsen for at finde nye arbejdsområder. Vi skal nok brede tingene lidt ud, lyder det fra kredsformanden oven på generalforsamlingen.

Han var derfor også glad for, at der fra de ca. 30 debatlystne fremmødte på generalforsamlingen kom en række bud, hvad der kan tages fat på.

– Vi i kredsbestyrelsen fik nogle konkrete forslag at arbejde videre med ved siden af de oplæg, vi selv kom med, og der er gode muligheder for at arbejde med en række emner inden for de rammer, strategien sætter, siger Michael Tysk-Andersen.

På generalforsamlingen i 2014 lovede kredsbestyrelsen flere medlemsaktiviteter over en bred kam, og det er der også kommet – gennem bl.a. en temadag om magtanvendelse og en firmastafet. Også her fik bestyrelsen flere nye ideer med sig fra årets generalforsamling.

Familieplejeområdet

Noget af det, der har fyldt meget i den socialpolitiske debat på Bornholm, og som kredsens har været meget involveret i, har været forholdene på familieplejeområdet:

Først viste en analyse, regionskommunen selv lavede, at der i 20 pct. af anbringelses-sagerne hverken er udarbejdet en handlingsplan eller lavet den ellers lovpligtige § 50-undersøgelse. Det skaber selvsagt problemer ude i plejefamilierne.

Derefter varslede regionskommunen i foråret og igen i forbindelse med budgetforhandlingerne, at man ville hjemtage familieplejekonsulentopgaverne fra Familieplejen Bornholm – med det formål at spare 1,6 mio. kr. ud af de 3,4 mio. kr., som opgaven samlet koster. Det skabte stor utryghed blandt øens familieplejere, og kredsens og dens familieplejenetværk gik ind i sagen.

Bespareelserne blev senere taget af bordet, og det blev tilmed besluttet at tilføre flere

ressourcer til den haltende sagsbehandling på børneområdet.

Men, siger Michael Tysk-Andersen, det betyder ikke, at alt er fryd og gammen:

– Vi har vundet en lille kamp. Vi fik forhindret nogle konkrete nedskæringer, men familieplejerne er jo stadig ramt af dårlige arbejdsvilkår, og derfor holder vi nu møder med kommunen for at se, hvad der kan gøres, siger han.

Den stramme økonomi og sidste års omstrukturering i regionskommunen med overgangen til centerstruktur mærkes også på kredskontoret.

Det første har betydet flere lønsager, som kredsens har været involveret i, og det andet har betydet, at en gruppe afdelingsledere inden for Center for Psykiatri og Handicap bl.a. på grund af deres ledelsesfunktioner ikke længere kunne 'rummes' på basisoverenskomsten. De er derfor blevet forhandlet over på lederoverenskomsten – noget, der også kan ske for afdelingsledere på andre områder, lød det i beretningen. ■

Læs om valg til tillidsposter mv. på www.sl.dk/bornholm

GENERALFORSAMLING LILLEBÆLT

Kampen for at holde den socialpædagogiske faglighed i hævd er vigtigere end nogen sinde før. Vi er de dygtigste i verden, og vi har verdens bedste arbejde. Sådan skal det gerne blive ved med at være

Hanne Ellegaard, kredsformand

Socialpædagogikken er udfordret

Det vedvarende økonomiske pres på kommuner og regioner sætter sine spor, fastslog formanden for Kreds Lillebælt

Af Carl Ancher Pedersen, redaktionen@sl.dk

Selvom kreds og forbund forsøger at påvirke den socialpolitiske dagsorden, er det langtfra en let opgave, fastslog kredsformand Hanne

Ellegaard i den mundtlige beretning på kredsgeneralforsamlingen 28. september.

– Det vedvarende økonomiske pres på kommuner og regioner sætter sine spor. De specialiserede tilbud i regionerne er udfordret af det kommunale pres på taksterne og planer om yderligere hjemtagelse af tilbud. De kommunale tilbud er udfordret af en stram økonomi, som vi med den nye regerings nulvækst og kommunale besparelser på yderligere én procent må regne med bliver endnu strammere, sagde hun, og fortsatte:

– Dyre løsninger som fx enkeltmandsprojekter står for skud. Billigere løsninger som dagtilbud og bostøtte frem for døgntilbud vinder frem. Indsatser for udsatte familier, der gør en forskel på den lange bane, men hvor man ikke kan se effekten på kort sigt, spares væk. Taberne er den danske befolkning, som forringelserne går ud over.

– Kampen for at holde den socialpædagogiske faglighed i hævd er vigtigere end nogen sinde før. Vi er de dygtigste i verden, og vi har verdens bedste arbejde. Sådan skal det gerne blive ved med at være, lød det fra kredsformanden.

Lidt for meget tudekiks

Tråden blev taget op i et forslag til udtalelse, hvor de budgetmæssige opbremsninger i Fredericia og Odense blev nævnt som skrækeksempler – ikke mindst Odenses forsøg på direkte ulovlige nedskæringer af familierådgivningen.

Den korte debat var koncentreret om udtalelsen, som bl.a. Lise Rudbæk, konsulent i Socialtilsyn Syd, fandt for lang og lidt 'tudekiks-agtig', selvom hun var enig i indholdet og især konklusionen om det fortsatte arbejde for at bevare og højne den socialpædagogiske faglighed på arbejdspladserne.

Både beretning og udtalelse blev vedtaget med stort flertal.

Fuld fart på fagstrategien

Med det øremærkede tilskud på 935.000 kr. fra forbundet i ryggen blev det besluttet at gøre strategien 'Socialpædagogerne i fremtiden' til omdrejningspunkt

for Kreds Lillebælts arbejde i de næste to år.

Indsatsen vil bl.a. omfatte flere medlemsmøder med fokus på faget, aktiv medvirken til det landsdækkende organiseringsprojekt i foråret 2016 samt en forstærket arbejdsmiljøindsats. Intentionerne i tillidsreformen om medinddragelse af de ansatte i udviklingen af den offentlige sektor skal også forfølges.

– Det skal ske ved at sætte turbo på dialogen med borgmestrene og regionsformanden, sagde Hanne Ellegaard.

Endelig vil kredsens sætte fokus på nogle af de mindre medlemsgrupper.

– I første omgang trækker vi tre områder ud og ser på antal medlemmer og deres arbejdsforhold. Det gælder behandlings- og retspsykiatrien i regionen samt jobcentre og de særlige stillinger på ældreområdet i kommunerne. Det er områder, hvor der er mulighed for flere socialpædagogiske arbejdspladser og flere medlemmer, sagde kredsformanden.

Nye kræfter i bestyrelsen

Hvor der i 2013 var genvalg over helt linjen, faldt dette års kampvalg til kredsbestyrelsen anderledes ud. Tre yngre socialpædagoger stillede op for første gang – og blev alle valgt.

Dermed kan den 13 m/k store bestyrelse se frem til en to års periode, der både vil kunne drage fordel af de 'gamle' og garvede medlemmers erfaring og rutine samt et frisk pust fra tre nye og yngre medlemmer. ■

Læs om valg til tillidsposter mv. på www.sl.dk/lillebælt

GENERALFORSAMLING STORSTRØM

Nu har vi alle lært ordet nulvækst. I hverdagen oplever vores medlemmer i stigende grad besparelser ude i kommunerne, så fremadrettet bliver det en stor udfordring at fastholde kvaliteten i vores arbejde

Lisbeth Schou, kredsformand

Tid til at stå op for vores fag

Det er vigtigere end nogensinde før at sætte socialpædagogers arbejdsområde på dagsordenen og beskrive vores unikke kompetencer, mener formanden for Kreds Storstrøm

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Det er dagen derpå – så vi holder vejret, lød det indledningsvis fra kredsformand Lisbeth Schou, da hun tog hul på sin beretning på årets kredsgeneralforsamling foran de 59 fremmødte stemmeberettigede medlemmer.

Afsættet i beretningen var en cocktail af den netop fremlagte finanslov, de igangværende budgetforhandlinger i kommunerne – og de foreløbige takter fra en regering, der har skiftet farve.

– Nu har vi alle lært ordet nulvækst. I hverdagen oplever vores medlemmer i stigende grad besparelser ude i kommunerne, så fremadrettet bliver det en stor udfordring at fastholde kvaliteten i vores arbejde og sikre, at arbejdsmiljøet ikke lider overlast, lød det fra kredsformanden, som understregede, hvor vigtigt det er at sætte socialpædagogernes arbejdsområde og faglighed på dagsordenen.

– Vi skal stå op for vores fag mere end nogensinde før. Vi skal fortælle ude i kommunerne, hvad vi kan og beskrive de unikke kompetencer og værdier, vores faggrupper er i besiddelse af. Og så skal vi aldrig være tværfagligt forskrækkede, men

være klar til at tage diskussionen om kernefaglighed og kerneopgaver alle de steder, vi kan, sagde Lisbeth Schou.

Men dialog med politikerne er nogle gange lettere sagt end gjort, viser det seneste års erfaring. Som noget nyt deltog Kreds Storstrøm på sommerens folkemøde på Bornholm med det mål at mødes med relevante politikere og tale socialpædagogerne i fremtiden, arbejdsmiljø og tillidsreform. Evalueringen af deltagelsen viser dog, at det var en nærmest umulig opgave at få dem i tale.

– Vi har konkluderet, at vi fremadrettet hellere vil satse på lokale møder som fx folkemødet på Møn. Vi fornemmer desværre, at det er op ad bakke med hensyn til at få vores lokale politikere i tale. Fx fik vi ikke en eneste tilmelding på de tre dialogmøder, vi har forsøgt at stable på benene her i kredsen, så der skal tænkes i nye baner, sagde kredsformanden.

Stress fylder i hverdagen

I forlængelse af den arbejds miljøstrategi, Socialpædagogerne vedtog på kongressen sidste år, er man også i Kreds Storstrøm i fuld gang med at sætte arbejdsmiljø på dagsordenen – bl.a. ved at opprioritere samarbejdet med kredsens arbejds miljørepræsentanter og afholde tema-dage for tillidsvalgte.

Og på kredsgeneralforsamlingen lød det fra Lisbeth Schou en stor opfordring til deltagerne om at komme med konkrete forslag til aktiviteter, der kan styrke samarbejdet og arbejdsmiljøet ude på arbejdspladserne og klæde de tillidsvalgte godt på.

Også arbejdstider, arbejdsbelastninger og udfordringer i arbejdsmiljøet fyldte godt i aftenens diskussion, hvor en af deltagerne bl.a. opfordrede til, at man sætter ind omkring forebyggelse af stress:

– Vi oplever, at kolleger ryger ned på stribe med stress, og det er meget foruroligende. Ikke mindst fordi der jo følger en lang proces efter en sygemelding, hvor vi i fællesskab ude på arbejdspladsen skal hjælpe de stressramte kolleger med at komme godt tilbage. Så arbejdsmiljøet er i den grad under pres.

Sidst i sit oplæg fortalte Lisbeth Schou lidt om hverdagen på kredskontoret, hvor der i det forløbne år er lagt langt flere timer på den generelle medlemsservice.

– Vi tror på, at ærlig dialog løser mange problemer, så vi gør rigtig meget ud af, at medlemmerne oplever en nærværende og grundig behandling af deres henvendelser. Og vi må konstatere, at antallet af sager og rådgivning er steget markant. ■

Læs om valg til tillidsposter mv. på www.sl.dk/storstrom

ARBEJDSMILJØ

Udbrændthed kan føre til depression

Jo mere udbrændte, vi føler os på jobbet, jo større er risikoen for at komme i behandling med antidepressiv medicin, viser nyt dansk studie

Af Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk

Der er god grund til at tage det alvorligt, hvis du føler dig udbrændt. For jo mere udbrændt, man føler sig i arbejdslivet, jo større er sandsynligheden for, at man ender med at skulle i antidepressiv behandling. Det viser et nyt studie blandt knap 3.000 medarbejdere inden for socialforvaltning, hjemmepleje og hospitaler i Danmark, som Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) har offentliggjort.

– Resultaterne viser, at blandt de kvindelige medarbejdere i de brancher, vi har undersøgt, er risikoen for at komme i antidepressiv behandling 11 pct. for de kvinder, der oplever en høj grad af udbrændthed – mod fem pct. for de kvinder, der oplever en lav grad af udbrændthed.

Og for mænd, som oplever en høj grad af udbrændthed, er risikoen for at komme i antidepressiv behandling 18 pct. – mod fire pct. for de mænd, der oplever en lav grad af udbrændthed.

Resultaterne understreger derfor, at det skal tages meget alvorligt, når medarbejdere oplever, at de har symptomer på udbrændthed, siger seniorforsker på NFA Ida E.H. Madsen, som er en af forskerne bag undersøgelsen.

Udbrændthed er en tilstand præget af følelsesmæssig udmattelse og manglende energi, som

kan være et resultat af langvarig arbejdsrelateret stress – og man møder ofte udbrændthed inden for professioner, hvor medarbejderne arbejder med mennesker – som fx socialpædagoger.

De klassiske symptomer på udbrændthed er, at man føler sig udkørt efter en arbejdsdag, at man er udmattet om morgenen ved tanken om at skulle på arbejde igen, at man føler sig udmattet og belastet i løbet af dagen – og at man i sin fritid ikke har så stort overskud til at være sammen med familie og venner.

Flest kvinder har deltaget

I undersøgelsen var 81 pct. af deltagerne kvinder – og fordi der deltog forholdsvis få mænd, kan det være svært at konkludere, at udbrændte mænd generelt har en større risiko end kvinder for at udvikle en behandlingskrævende depression, lyder det fra Ida E.H. Madsen, som dog er en anelse overrasket over sammenhængen.

– Tidligere forskning tyder på, at mænd med psykiske helbredsproblemer har lavere sandsynlighed end kvinder for at komme i behandling. En forklaring på den stærkere sammenhæng blandt mænd kan derfor måske være, at mænd venter længere med at opsøge en læge end kvinder, og derfor kan deres tilstand nå at udvikle sig mere alvorligt og blive mere behandlingskrævende, siger hun.

Ifølge undersøgelsen er sammenhængen mellem udbrændthed og risikoen for at komme i antidepressiv behandling lidt stærkere blandt ufaglærte kvinder eller kvinder i jobs, der kræver kort uddannelse. ■

Læs mere om undersøgelsen på www.kortlink.dk/hfn6

NOTER

Håndbog til unge anbragte

Der kan være masser af udfordringer forbundet med at blive voksen – ikke mindst for unge, der har været anbragt uden for hjemmet. Mange savner måske viden og erfaringer omkring madlavning, rengøring, jobsøgning, sex, sundhed, rettigheder og forpligtelser. Men med den nye håndbog 'Kort fortalt' bliver det lidt nemmere at springe ud i voksenlivet for de unge. I bogen får de gode råd og vejledning om både praktiske ting og personlige forhold, og indholdet er skrevet i en form, der giver læseren et godt overblik. Det er Socialstyrelsen, der udgiver 'Kort fortalt', som også kan bruges i dialogen mellem den unge og en kontaktperson eller anden voksen. Hent håndbogen på www.kortlink.dk/hgds

tln

Hjemløse kommer også fra veluddannede hjem

Det er en myte, at alle hjemløse kommer fra udsatte familier. Sådan lyder konklusionen fra SFI-forskeren Lars Benjaminsen, der har analyseret data om 193 unge herbergbrugere og deres forældres uddannelse, beskæftigelse, sygdom og misbrug. 'Vi ser en del unge hjemløse, som kommer fra familier, der ikke passer på en traditionel udsatte-profil. Det er en gruppe unge, som ikke kommer fra en udsat familie og alligevel ender på en hjemløshedsinstitution. De udvikler selv psykisk sygdom eller misbrug, måske som selvmedicinering, hvilket bringer dem ud i marginalisering', siger han til SFI Update. 16 pct. af de hjemløse mænd kommer fra hjem, hvor forældrene har lange eller mellemlange videregående uddannelser, og mange af dem er i beskæftigelse. Læs mere på www.kortlink.dk/hgec

mrk

Støtte til arbejdsmiljørådgivning

Virksomheder i særligt nedslidningstruede brancher kan nu søge Arbejdstilsynet om at få halvdelen af deres udgifter til autoriseret arbejdsmiljørådgivning refunderet. Listen over disse brancher tæller bl.a. kategorien 'Døgninstitutioner og hjemmepleje', der fx omfatter familiepleje, beskyttede boliger, døgninstitutioner og behandlingshjem. Arbejdstilsynet åbnede for ansøgninger den 2. oktober, og der i alt 8,9 mio. kr. i puljen. Refusionen til autoriseret arbejdsmiljørådgivning kan maksimalt udgøre 500.000 kr., og der skal være tale om rådgivning i forhold til at forbedre det psykiske arbejdsmiljø, nedbringe antallet af arbejdsulykker eller nedbringe antallet af fysisk overbelastede medarbejdere. Læs mere om puljen på www.kortlink.dk/hgeh

tln

Svært at få job som psykisk syg

Det står skidt til med det sociale ansvar på landets største virksomheder, hvor kun få arbejder systematisk med at hjælpe mennesker med psykisk sygdom i arbejde. Det viser en rundspørge, som psykologernes fagmagasin, Magasinet P, har lavet blandt de største private og offentlige virksomheder herhjemme. Kun 10 ud af 33 af de adspurgte virksomheder har formuleret en inklusions- eller mangfoldighedspolitik. En tendens der møder kritik hos Landsforeningen SIND, hvor formand Knud Kristensen til Magasinet P udtaler, at selvom man i årevis har forsøgt at gøre denne gruppe parat til arbejdsmarkedet med fokus på bl.a. rehabilitering og recovery, er arbejdsmarkedet tydeligvis ikke blevet gjort parat til at modtage dem.

tln

FAMILIEPLEJERE

Pensionsordning på vej

Efter alt at dømme kommer familieplejere allerede i 2016 med i pensionsordningen for bl.a. socialpædagoger. Det glæder Socialpædagogernes kasserer, der ser det som en stor fordel for familieplejerne

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

løbet af 2016 tilbydes familieplejere en pensionsordning i Pensionskassen for Socialpædagoger, Socialrådgivere og Kontoransatte under PKA. Det blev omtalt på Socialpæda-

gogernes landskonference for familieplejere.

Der arbejdes på den endelige udformning, som kommer til at indebære, at familieplejerne – i lighed med de øvrige grupper – ikke skal indgive helbredsoplysninger, og at ordningen bliver frivillig og selvbetalt. Endvidere bliver ordningen kun for medlemmer af Socialpædagogerne.

– På generalforsamlingen for Pensionskassen for Socialpædagoger, Socialrådgivere og Kontorpersonale har vi lavet en principvedtagelse om at åbne døren til vores pensionskasse for familieplejere. Og vi glæder os til at præsentere en konkret model i det nye år, siger Socialpædagogernes kasserer Kaj Skov Frederiksen.

I hans øjne er fordelene for familieplejerne især, at PKA tilbyder en god ordning med små administrationsomkostninger og højt afkast.

Stort behov

– Der er jo ikke nogen ejere, som skal tjene penge, og derfor er det en bedre ordning for familieplejere end i dag, hvor de fx er henvist til banker eller private pensionskasser, der skal tjene penge til deres ejere. Endvidere er PKA en af Danmarks største pensionskasser med 270.000 medlemmer, og det giver nogle stordriftsfordele, siger han.

Familieplejerne har længe efterspurgt en pensionsordning, og Socialpædagogernes fami-

lieplejeundersøgelse viser, at mange har en lang anciennitet.

– Derfor er behovet for en god pensionsopsparring stort, da det jo ellers drejer sig om mange års beskæftigelse uden pensionsopsparring, siger Kaj Skov Frederiksen, der ser pensionsordningen som en sejr.

– Og i mine øjne er det helt naturligt, at tilbuddet kun er for medlemmer af Socialpædagogerne – for det er jo vores pensionskasse, der åbner dørene, siger han.

Når pensionsmodellen er helt på plads, kommer der mere information til familieplejerne.

Nærværende fagblad bringer endvidere en reportage fra landskonferencen i et senere nummer. ■

ANBRAGTE

Ny film om livet på døgninstitutioner

Ti anbragte børn og unge får ordet i en ny film, der belyser livet på en dansk døgninstitution. Der er også udgivet et hæfte, som kan bruges til faglige diskussioner

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Det er en specialskole for børn, der har sygdommen ADHD, og det, der hedder angst, og så klaustrofobi. Og så er der de voksne, der er ansat til at kunne holde børnene, når de går i flip'. Sådan beskriver drengen 'Krestoffer' sin skole

i filmen 'Et rigtigt hjem?', der belyser livet på en dansk døgninstitution set ud fra børnenes perspektiv. Ti anbragte børn og unge får mikrofonen for at fortælle om deres liv – og om temaer som fx skolen, magtændelser, dagsrapporter, journaler og fordomme om børn på institution.

Det er Simon, der sætter ord på oplevelsen af andres fordomme:

– Jeg har prøvet at være ude i nogle ungdomsklubber, hvor der er folk, der har kaldt os psykopater og de værste ting, og vi har måttet forklare, at vi er helt almindelig børn. Man kan godt mærke, at der er en unødvendig respekt for os, når vi træder

ind i en ungdomsklub – man kigger sig lige over skulderen og tænker: 'Nårh, men der er institutionsbørnene'.

Dagsrapporter

Sigrild fortæller om dagsrapporter set fra et børneperspektiv:

– Måske hvis der er en pædagog, som man har været oppe at skændes med, som synes, at man har opført sig på en helt anden måde, end man selv synes, så får alle de voksne at vide, at man har opført sig på den måde, som pædagogen synes. Og så får man et dårligt rygte. Eller måske ikke et dårligt rygte, men du bliver stillet i et dårligt lys.

Filmen udgives sammen med et hæfte, der kan bruges

til faglige diskussioner fx ud fra følgende spørgsmål:

Hvor meget skal man skrive ned om den enkelte, når man tænker, at det kan forfølge den unge? Og hvordan er man tilstrækkelig kritisk over for alt det, man læser om børn/unge, som man har fået i sin varetægt?

De anbragte børns beretninger kædes i filmen sammen af fortælleren Malkit Singh, der selv har været børnehjemsbarn og nu fortæller ud fra et voksenperspektiv. ■

Filmen er produceret af Gekko og instrueret af Lars Gudmand Hansen. Materialet kan hentes på www.kortlink.dk/hff2

FLYGTNINGE

Vi står med en opgave, der er så fuldstændig afgørende for disse børn og unge, og som samtidig er en kæmpe stor udfordring for vores fag

Benny Andersen, præsident, AIEJI

Uledsagede børn en særlig udfordring

Hvordan opbygger man tillid på kort tid – og hvordan håndterer man børnenes traumer og giver dem tro på fremtiden? En ny international rapport fra AIEJI beskriver udfordringer og tilgange til socialpædagogisk arbejde med uledsagede flygtningebørn i forskellige lande

Af Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk

De er flygtet uden deres forældre, de har en usikker livssituation, er helt alene – og kommer med bagage fuld af traumer og tab. Ikke siden anden verdenskrig har der været så mange mindreårige flygtninge, som der er i dag – en udvikling, der stiller store krav til socialpædagogers arbejde både i Danmark og andre lande.

Men hvad er god socialpædagogisk praksis – og hvordan støtter man bedst denne både sårbare og stærke gruppe, der først og fremmest tæller børn og unge fra Syrien, Afghanistan og Somalia? Det forsøger en ny rapport fra den internationale organisation for socialpædagoger, AIEJI, at give svar på.

Rapporten 'Socialpædagogisk arbejde med mindreårige flygt-

ninge, der søger asyl' beskriver forskellige landes tilgange til socialpædagogisk arbejde med uledsagede flygtningebørn og er baseret på kvalitative interviews med socialpædagoger i lande som Danmark, Italien, Israel og Spanien – samt interviews med uledsagede flygtningebørn af forskellig nationalitet.

– Vi håber, at rapporten giver anledning til at reflektere og stille spørgsmål om den situation, som unge uledsagede flygtningebørn befinder sig i, og kaster lys over det socialpædagogiske arbejde. Vi står med en opgave, der er så fuldstændig afgørende for disse børn og unge, og som samtidig er en kæmpe stor udfordring for vores fag, siger Benny Andersen, der udover at være formand for Socialpædagogerne også er præsident i AIEJI.

Hjælp til at leve i nuet

En af de problemstillinger, særligt de danske socialpædagoger fokuserer på i rapporten, handler om, hvorvidt de unge skal opfordres til at sætte ord på deres traumer – eller om de hellere skal støttes i at lære at leve i nuet. Som en af de interviewede danske socialpædagoger udtrykker det:

'Jeg er nødt til støtte dem, mens de befinder sig i en venteposition. Hver dag – hvis jeg kan tale med børnene om noget andet, hvis jeg kan distrahere

dem og lede deres tanker væk fra det, de kommer fra... Når vi har grinet og pjattet i bare ti minutter, så har jeg en god følelse.'

Et andet sted i rapporten udtaler en dansk socialpædagog:

'Det er min opfattelse, at det ikke er godt at åbne op for fortiden. Der er ingen til at samle dem op efterfølgende. Derfor spørger jeg aldrig ind til det.'

Som de to citater viser, arbejder danske socialpædagoger i et vist omfang ud fra tanken om, at nutiden og barnets behov her og nu er i fokus. De mindreårige befinder sig i en venteposition, og socialpædagogerne oplever at have en vigtig opgave i at give dem støtte til at kunne håndtere livet i denne venteposition.

Tillid tager tid

Men socialpædagogerne giver samtidig udtryk for, at det kræver tid, ro og terapeutisk kompetence at starte på et forløb, hvor traumer bearbejdes og liv analyseres – og dette kan være vanskeligt at kombinere med det at være i transit i måske ganske kort tid. Udfordringen består derfor i, at systemet skaber rammer, hvor barnet og den unge bliver hørt og respekteret, hvor socialpædagogerne er opmærksomme på den unges behov, og hvor det sikres, at der professionelt tages vare på barnet – også ved hjemsendelse eller overflytning.

Det fremgår også af rapporten, at socialpædagoger på tværs af landegrænser oplever, at mindreårige flygtninge har svært ved at tage imod hjælp, at de har svært ved at turde stole på deres omgivelser – og at det er en stor udfordring at nærme sig en bearbejdning af børnenes traumer. Manglende tillid bliver nævnt flere gange i rapporten – og fordi oplevelsen af svigt, farer, løgn og risici har præget børnene og de unge, ligger den helt store opgave i at opbygge tillid og få de unge til at stole på, at de voksne vil dem det godt, og at de holder, hvad de lover.

De interviewede socialpædagoger betoner også vigtigheden af at udvise tålmodighed, respekt og tolerance – og ikke at have medlidenhed med børnene og de unge. Samtidig har mange af de uledsagede flygtningebørn en selvudslettende adfærd, der kan være medvirkende til, at socialpædagoger overser de ressourcer, som børnene har. Derfor er det vigtigt i det socialpædagogiske arbejde at fokusere på, at de unge har levet med at tage ansvar for sig selv, hvilket kræver en helt særlig styrke – og disse ressourcer skal socialpædagogen bruge aktivt i støtten til barnet eller den unge. ■

Læs rapporten på www.aieji.net under publikationer.

LÆSERBREVE

Totalt systemsvigt

Af Jörg Beutnagel, pædagog
Jeg undres over, hvordan man som offer for en voldsepisode på sit job bliver behandlet af det danske retssystem og politi. Jeg kan desværre ikke komme ind på selve sagen, da det er arbejdsrelateret, og jeg har tavshedspligt, da retssagen ikke er afsluttet, og jeg er vidne. Jeg kan ikke klage over domstolen, da sagen ikke er forhandlet, trods de tre retsmøder, der er blevet aflyst. Alle enten dagen før eller samme dag, hvor jeg sad og ventede i retten. Og alle møder lagt midt i skoleferier og endda den 23. december., således at jeg nu i snart to år ikke har kunnet holde den ferie, som jeg havde planlagt og ønsket med mine børn. Men som jeg blev belært, har jeg som vidne *pligt* under straffesvar, evt. med politiets medvirken (vel i håndjern), til at møde op. Der kan ikke tages hensyn til noget som helst! Stavnsbåndet er ikke ophævet.

Sjovt, at den anklagede har rettigheder som gør, at man kan aflyse retsmødet, kan tage kalenderhensyn osv., hvilket gør,

at man kan trække processen i langdrag

Sjovt – jeg troede, det var mig, der var blevet overfaldet.

Betænkeligt er det også, at jeg – fordi overfaldet foregik på mit arbejde og i arbejdstiden – bliver sat i en situation, hvor jeg ikke har de samme rettigheder (pligter), som hvis jeg havde været civil. Min retssikkerhed bliver tilsidesat, og jeg føler mig chikaneret. Der er nu gået så lang tid, siden episoden foregik, at jeg har svært ved at tage behandlingen af sagen seriøst længere. Min retsfølelse er dybt krænkede, bl.a. på grund af hændelser under det første retsmøde, hvilket jeg jo ikke kan uddybe, da jeg under straffesvar ikke må udtale mig.

Jeg kan ikke klage nogen steder, og føler mig ikke taget seriøst.

Støtten fra Socialpædagogerne har, må jeg sige, været mangelfuld og ikke noget, jeg synes på nogen måde afspejler det, jeg troede, at jeg kunne forvente.

Næste gang, jeg bliver overfaldet, politianmelder jeg det nok ikke, da jeg ikke synes,

det giver nogen mening eller retfærdiggør alt det, jeg bliver udsat for efterfølgende.

PS: De missede min vinterferie med et døgn i den nye indkaldelse til retsmøde (som måske alligevel bliver aflyst?). ■

Kære Jörg Beutnagel

Af Benny Andersen, forbundsformand
Det er beklageligt, at du har haft oplevelsen af, at du ikke har fået støtte fra Socialpædagogerne. Vi har ikke umiddelbart kunne se, at vi har haft kontakt med dig om den konkrete sag. Vi er meget optagede af at yde alle medlemmer den bedst mulige støtte og service, så derfor tager vi nu direkte kontakt for at se, om vi kan hjælpe fremadrettet. ■

Socialpsykiatri

Af René Elversøe
Når Karl Bach Jensen (i Socialpædagogen nr. 19/2015) mener,

at begrebet socialpsykiatri er skruet uheldigt sammen på grund af den uheldige dominans fra den behandlende psykiatri, er han på højde med en af arkitekterne bag begrebet, nemlig tidligere socialoverlæge Preben Brandt, der for nogle år siden var i Randers, hvor han på Psykiatriens Dag undskyldte højlydt, at han imod egen intuition havde fået blandet begreberne social og psykiatri sammen. Undskyld, sagde han. Den lægefaglige dominans var ikke til at overse: 'socialpsykiatri som begreb var mislykkedes'. Preben Brandt mente altså, her 30 år efter, at eneste meningsfulde behandling var at separere de to selvstændige domæner, og sådan som jeg husker hans bud, så var det noget i retning af 'psykosocial rehabilitering'.

Sidst vil jeg referere til noget af 'ånden' i Prebens oplæg. Socialpsykiatri var tænkt som et sted, mennesker med forskellige typer af sindslidelser kunne gå hen uden at risikere at blive behandlet, diagnosticeret og set skævt til. Ja, sådan kom det ikke til at gå. ■

BOLIGBYTTE

Det er første gang, vi afprøver 'house-swopping' for mennesker med multihandicaps, som normalt er begrænset af, at de kun kan holde ferie ganske få steder, fordi de er afhængige af hjælpemidler samt støtte døgnet rundt

Birgitte Kilstrup Bonne, afdelingsleder, Skansebakken

Ferie mellem beton og bløde bakker

Boligbytteferie hedder et nyt koncept, hvor handicappede borgere fra Skansebakken i Brejning i fem dage har byttet bolig med beboere fra Lynghuset i København – og fået oplevelser for livet

Af Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk

Beboere, der normalt lever i etagebyggeri i hovedstaden, var på både kano-, svævebane- og kælketur – mens de beboere, der til hverdag bor tæt på naturen, fik sig en på opleveren i Københavns Nordvestkvarter omgivet af trafik, beton og storbyens puls. Det er den korte version af fem intensive feriedage, hvor i alt syv beboere fra botilbuddet Skansebakken i Brejning og botilbuddet Lynghuset i København byttede bolig.

– Alle mennesker har brug for ferie – og der er jo ikke noget nyt i, at man bytter bolig med nogen, der bor i den anden ende af landet. Men det er første gang, at vi afprøver 'house-swopping' for mennesker med multihandicap, som normalt er begrænset af, at de kun kan holde ferie ganske få steder, fordi de er afhængige af en del hjælpemidler samt støtte døgnet rundt, fortæller afdelingsleder på Skansebakken, Birgitte Kilstrup Bonne.

For de fire beboere og fire medarbejdere fra Skansebakken, der en mandag i september ankom til Lynghuset i København, bød storbyferien bl.a. på cykelture rundt i byen på særlige handicapcykler, strøgtur og teaterforestillinger – og helt nye hverdagsrammer i tæt etagebyggeri.

– Vores beboere lever jo i hverdagen i lave bygninger nærmest midt i naturen, så bare det at komme ind midt en København og opleve storbyen med alle dens lyde, mennesker og høje bygninger har været en stor oplevelse for alle, fortæller Birgitte Kilstrup Bonne.

Svævebane i træerne

I den anden ende af landet fik de tre beboere fra Lynghuset et afbræk fra hverdagen, hvor stenbroen var skiftet ud med den østjyske natur.

– Vi har lagt vægt på at vise vores feriegæster nogle af de ting, vores område byder på – så vi har haft koblet vores friluftsinstruktører på. De tre københavnske beboere har været ved lystbådehavnen, de har været ude at sejle i kano – og de har været med til at bygge en svævebane oppe i træerne. Det fantastiske er, at alle har været utrolig trygge i hele forløbet, også selvom det var nye omgivelser – og der spiller det naturligvis ind, at de har haft deres faste hjælpere med på ferie, fortæller Birgitte Kilstrup Bonne.

Begge centre har i forbindelse med boligbytteferien haft besøg af den københavnske teater-

gruppe AFUK – 'Akademiet for utæmmet kreativitet', som har givet feriegæsterne en fælles kulturel oplevelse i form af en alternativ cirkusforestilling udviklet specielt til disse beboere.

– Vi har kunnet mærke på vores beboere, at de har haft nogle helt fantastiske feriedage, hvor de nærmest blev bombarderet med sansindtryk. Så de vendte hjem til hverdagen rige på oplevelser – og ret trætte, siger afdelingslederen.

Unikke oplevelser

Aftalen mellem de to centre kom i stand sidste år efter et par gensidige besøg – og ideen opstod, da centerleder i Lynghuset Frank Hedegaard opdagede en ny pulje i Socialstyrelsen til udvikling af nye ferietiltag.

– Vores to bosteder har nogle omgivelser og rammer, som er helt unikke på hver sin måde – og som åbner op for, at vores beboere kan få en ferie med oplevelser, som de normalt ikke vil have mulighed for. Derfor er hele ideen med at bytte bolig så oplagt for vores målgruppe, fortæller han.

En af de helt store fordele ved den form for ferie er, at alt på feriestedet som udgangspunkt allerede er indrettet til målgruppen – både når det gælder de fysiske rammer, faciliteterne og de nødvendige hjælpemidler som fx terapi-bolde, en vekselrykmadrass eller en badebåre. Samtidig valgte de to institutioner at undvære at tage nattevagten med på tur, forklarer Frank Hedegaard.

– Vi har inden ferieugen sikret, at der foreligger grundige beskrivelser af alle beboerne, så med en telefonliste ved hånden har vi kørt med lokale nattevagter, som så har kunnet kontakte hinanden direkte, hvis der var behov. Men vi har ikke haft nogle problemer, siger han.

Hostel og campingvogne

Også for medarbejderne har boligbyttet været en stor oplevelse, tilføjer Birgitte Kilstrup Bonne.

– I København boede vores medarbejdere på hostel, og på Skansebakken indkvarterede vi vores pædagoggæster i campingvogne. Hele vejen rundt har begge grupper haft stor glæde af at udveksle erfaringer, viden og få nye perspektiver på egen praksis, så alle er vendt hjem med ny inspiration og masser af gode indtryk, siger hun.

Projektet skal nu evalueres, og planen er, at det skal køre i tre år – næste år formentlig med deltagelse af yderligere to beboere fra hvert bosted – ligesom det også har været på tale, at man vil lade hele afdelinger bytte plads i ferien.

– Vi får besøg af Socialstyrelsen i november, fordi de gerne vil høre om vores erfaringer med henblik på at lade projektet indgå i et nyt inspirationskatalog til kommunerne. Så vi håber selvfølgelig, at vores ferietiltag kan sprede sig, så endnu flere beboere landet over vil få mulighed for at holde ferie på en helt unik måde, siger Frank Hedegaard. ■

Forældre i konflikt – hvad med barnet?

Synspunkter

Bringes efter en redaktionel vurdering. Synspunkter må højst fylde 8.000 anslag.

Læserbreve

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises.

Læserbreve og synspunkter, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet.

Læserbreve og synspunkter sendes til redaktionen@sl.dk

Vi kan som hjælpere, ligesom børnene, komme til at tage en forælders angst på os – men hvis vi 'accepterer' konfliktrationer, der er uacceptable for børn, svigter vi barnet og bidrager til dets frygtbilleder

Af Jane Bækgaard

Hvordan hjælper vi forældre og børn, når der er fysisk og psykisk vold mellem forældrene? Når børns indre billeder af en ellers elsket forælder er blevet skræmmende fra voldsomme episoder mellem forældrene? Når børn er bange for, at den ene forælder gør den anden skade eller bortfører dem?

Børn bliver bange og utrygge, når den ene forælder er vred på eller bange for den anden forælder. Når dem, der skal beskytte dem, selv har brug for beskyttelse. Det stiller særlige krav til os som fagpersoner og hjælpe-

systemer. Hvordan forholder vi os, når forældrenes konflikter er så voldsomme at de ikke formår at samarbejde, og den ene ikke ønsker, at barnet skal have samvær med den anden?

Mit fokus er på de forældre, der begge kan tage vare på deres børn, men hvor *konflikten* mellem forældrene kan bidrage til samværsafbrydelse. Ikke på de forældre, hvor det kan være skadeligt for barnet at have kontakt. Vi må som fagpersoner ikke opgive og 'acceptere', at et barn mister kontakten til den ene forælder grundet forældrekonflikt. Med *barnet i fokus* må vi vedholdende og omsorgsfuldt fastholde forældrene i deres forældreansvar.

At høre begge forældre

Som børnesagkyndige taler vi om, hvor skræmmende det ville være, hvis vi kun havde hørt den ene forælders version. Vi hører ofte *vidt* forskellige beskrivelser af objektivet set samme situation. Hvis vi kun havde hørt den ene, ville vi tænke, at den anden var 'bindegalt'. Når vi så hører den anden, ville vi tænke det samme,

hvis vi ikke havde talt med den ene først. Beskrivelserne er som i øst og vest. Konflikterne kan forstås ved, at begge forældre har følt sig krænket, misforstået og afmægtige. Så afmægtige, at det har udmøntet sig i fysisk og psykisk vold. Ordsproget 'Der er ikke langt fra kærlighed til had', kan desværre bekræftes i disse sager. Dette oftest hos to ellers fornuftige voksne.

Det er altid uacceptabelt at krænke og slå. Samtidig har jeg erfaret, hvor vigtigt det er at anskue konflikter og voldelige hændelser *relationelt*. Som noget der udvikler sig *mellem* forældrene. Ved tale med børn, der har oplevet voldsomheder mellem forældrene, bliver det klart, hvordan disse hændelser fæstner sig dybt i deres krop og sind. De bidrager til indre frygtbilleder om, at det kan ske igen. Børn kan så begynde at ville beskytte forældrene – især den, de oplever som den svageste, for at forhindre, at det sker igen.

Samværsafbrydelse

Som børnesagkyndig gennem mange år for Statsamt og Ret-

terne har jeg i flere sager oplevet samværsbrud mellem den ene forælder og barnet. Dette ofte i sager, hvor der gennem længere tid har været højt konfliktniveau og fysisk og psykisk vold mellem forældrene. Mor og barn er måske kommet på krisecenter, og der kan både fra moderens og fra fagpersoners side være anbefalet samværsafbrydelse. Det kan skabe umiddelbar ro for både mor og barn ikke at have kontakt til faderen, da der så er pause i konflikterne.

Men samtidig eksisterer parallelt hermed en indre utryghed hos barnet, især hvor den ene forælder er bange for den anden. Her er det en falsk ro, idet barnets indre frygtbilleder stadig eksisterer, hvis barnet ikke får afmonteret disse.

Heling af barnet

Samtale og terapi med barnet alene kan lette barnet, men fratager det sjældent de indre frygtbilleder. Hvis den ene forælder er bange for den anden, er barnet *altid* i klemme og vil i en vis udstrækning blive 'bærer' af den pågældende forælders angst. Ægte tryghed skabes ud fra min erfaring primært ved, at barnet får *vished* om, at forældrene kan være sammen, *uden* at barnet behøver frygte. Altså ved, under betryggende forhold med erfarne fagpersoners tilstedeværelse, at være sammen med begge forældre og *erfare*, at det ikke er farligt. Dette ofte over flere gange. Vi må turde indgå i forældrenes konfliktrelation, motivere forældrene til at tale sammen og inddrage

Børn har det sjældent bedre, end deres forældre har det med hinanden. Dette gælder også efter en skilsmisse. Forældrenes indbyrdes forhold er fortsat kernen i børns trivsel

børnene, når forældrene er klar hertil. Vi må fastholde, at de er *nødsaget* til at kunne tale sammen – af hensyn til deres barn. Dette også når vi møder den enes eller begges modstand, og når den ene er bange for den anden. Hvordan vil en forælder kunne betrygge barnet, hvis de selv er bange? Frygt reduceres og fratages ved, at frygten gradvist konfronteres under beskyttende forhold.

Fagpersoners indsats

Forældres voldsomme og ofte langvarige konflikter kan bidrage til, at selv erfarne fagpersoner og hjælpesystemer kan blive afmægtige. Så afmægtige, at forældre rådes til ikke at samarbejde og have kontakt. Det kan både være i sager, hvor fagpersoner direkte har sidet med de stridende forældre, men også hvor de kun har hørt sagen fra den enes side. Hvor den anden forælder reelt kan være en udmærket forælder over for barnet.

Samværsbrud kan øge konfliktniveauet. At få meddelt, at man ikke må se sit barn, er

en stor følelsesudløser. Det kan medvirke til uhensigtsmæssige reaktioner fra den frakoblede forælder og desværre blive til en 'bekræftelse' af, at det er bedst, at mor og barn får ro. En ond cirkel er i gang.

Børn kan tage afstand fra en elsket og savnet forælder, når de over tid mærker den anden forælders frygt og modstand mod samvær. Nogle børn giver direkte udtryk for, at de ikke vil se den anden forælder. Ikke fordi de ikke ønsker at være sammen med og savner denne, men fordi konflikten er så belastende, at de føler sig *nødsaget* dertil. Børn kan tage afstand fra en forælder både for at beskytte sig selv, den anden forælder og forældrerelationen. 'Hvis jeg ikke ser far, så sker der ikke mor noget, og de kommer ikke op at skændes eller slås igen'.

Moderens frygt og modvilje over for faderen kan ubevidst få fagpersoner til at give frygten 'næring'. Jeg har ved møder med forældre set bisiddere og advokater være overbeskyttende over for mødre på en måde, der mere svækker end styrker ople-

velsen af at kunne mestre eget liv. Vi kan som hjælpere, ligesom børnene, komme til at tage en forælders angst på os. Vi må støtte forældre i, at vi tror på, at de kan klare at mødes med den anden forælder. De har trods alt fået børn sammen og skal være forældre gennem barnets liv.

At reparere relationer

Vi må støtte forældre i at ville *reparere* og *genoprette* deres relation. Det er vigtigt for børn, at dette sker, for at de ikke skal leve med indre negative billeder af den anden forælder. Yderligere aktiverer samværsbrud ofte oplevelse af svigt og af at føle sig glemt og uelsket af den forælder, som barnet ikke ser mere.

Børn har det sjældent bedre, end deres forældre har det med hinanden. Dette gælder også efter en skilsmisse. Forældrenes indbyrdes forhold er fortsat *kernen* i børns trivsel. Det går dybt ind på børns selvfølelse, når de personer, der betyder mest for dem, er uvenner. Børn oplever sig let som kilden til forældres konflikt, tavshed og skændierier.

Vi har som fagpersoner et stort ansvar for at få forældre i konflikt til at samarbejde. Dette uanset forældremyndighed, bopæl og samvær. Børn kan ikke udvikle sig optimalt, når de lever i vredesrelationer, usikkerhed og frygt. Vi må ikke svigte børnene og 'acceptere' konfliktrelationer, der er uacceptable for børn. Dette også, hvor mor og far ikke ser hinanden. Børn *mærker* det. ■

Jane Bækgaard er psykolog og børnesagkyndig.

Hvem skal sige fra?

Af Sytter Kristensen, LEV

De senere år er der gennemført store besparelser på hjælpen til mennesker med udviklingshæmning og andre indgribende handicap. Det har ramt hverdagslivet for nogle af de mest skrøbelige og udsatte medborgere hårdt – og det har jo også ramt arbejdsglæden, engagementet og den faglige stolthed for mange socialpædagoger.

Med den nye V-regerings såkaldte omprioriteringsbidrag skal der hentes yderligere 2,3 mia. kr. ud af kommunernes økonomi. Ca. 1,8 mia. tilbageføres til kommunerne til det, som kaldes 'borgernær velfærd', men intet tyder desværre på, at regeringen har tænkt sig at prioritere mennesker med handicap i den sammenhæng. Regeringens udspil til finanslov indeholder ingen penge til handicapområdet. Tværtimod faktisk!

Jeg synes, at det er uforståeligt – og forargeligt – at udviklingshæmmede og andre med handicap skal betale endnu en omgang med nye forringelser i hjælpen. Men det er næsten endnu værre, at besparelserne i mange tilfælde vil blive ført ud i livet, fordi mange udviklingshæmmede ikke har forudsætninger for at beskytte deres egne rettigheder – og ikke har nogle til at hjælpe dem til at opnå samme retssikkerhed som andre.

For når kommunerne skærer ned i hjælpen, så sker det typisk ved at træffe nye myndighedsafgørelser. Det kan fx være afgørelser, der siger, at borgeren ikke kan beholde sin ledsageordning efter § 97 – eller at aktivitets- og samværstilbuddet skæres ned fra fire til to eller tre dage om ugen.

I de situationer er der heldigvis nogle, som har en søster eller en mor eller far, som kan hjælpe med at klage – og rigtig, rigtig mange klagesager ender faktisk med, at Ankestyrelsen underkender kommunen. Men de udviklingshæmmede, som er uden pårørende med ressourcer til at bistå dem i

en klagesag, er virkelig på spanden for at sige det meget direkte. Lad mig give et eksempel:

I Herlev Kommune besluttede politikerne at gennemføre et nyt forringet serviceniveau for dagtilbud og beskyttet beskæftigelse. Det nye niveau betød, at borgerne skulle gå fra fire til tre dages tilbud ugentligt. Gennemførelsen af serviceniveauet skete gennem en byge af nye myndighedsafgørelser til brugerne – afgørelser, som ca. halvdelen af de berørte borgere klagede over.

I hele 67 pct. af klagerne blev kommunen underkendt i Ankestyrelsen, og der var grund til glæde og tilfredshed.

Men tilbage står de mange borgere, som ikke klagede – typisk fordi de er uden støtte til at gennemføre en klageproces. Vi kan jo således gå ud fra, at der også er alvorlige fejl i ca. 60 pct. af de afgørelser, som *ikke* endte i Ankestyrelsen. Omkring to tredjedele af de borgere, som *ikke* klagede, har således i dag et ringere tilbud, end de har krav på ifølge lovgivningen. Det kan man da kalde ulighed i retssikkerhed – begrundet i handicap.

Jeg ved godt, at nogle socialpædagoger faktisk giver faktisk hjælp til udviklingshæmmede med få klaget over en myndighedsafgørelse – eller med at få ansøgt om hjælp, som burde være bevilget. Men i LEV får vi jævnligt henvendelser fra ansatte, der er meget nervøse for at bistå i den slags sammenhænge – de frygter ganske enkelt for deres job, hvis de hjælper borgeren med at klage over kommunen. Min oplevelse er klart, at denne frygt er et stigende problem.

Derfor – vi har brug for din hjælp. ■

Sytter Kristensen er landsformand for Landsforeningen LEV.

- Hvor store oplever du problemerne omkring myndighedsafgørelser?
- Hvordan er din egen 'praksis', når borgere, du arbejder for, oplever forringelser gennem sådan afgørelser?
- Hvordan har du det med at dokumentere retssikkerhedsproblemerne – fx ved anonymt at sende informationer til LEV – sådan som du har oplevet dem i dit arbejdsliv?

Deltag i debatten på socialpaedagogen.dk/prik